

باب ششم

۲۳۸

سے قسموں کہ ارادت من از اہل بیعت را از معاصی باز میدارد و سبب دیگر سے آنکہ
 اقصی الاسباب است ایست کہ روز سے شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین
 قدس المدرسہ العزیزہ و قلم از پیش خود مراد او فرمود کہ تعویذ نبویس کہ مرید
 بیعت و ادن تعویذ مجاز سے باید و من از اجازت و ادم کہ تعویذ نبویسی و حاجت من
 بہ ہی چون تعویذ نوشتن کہ تم شیخ شیوخ العالم در سن دید کہ از نوشتن و عاملوں
 شدہ ام فرمود کہ تو ہمیں زمان از نوشتن و عاملوں شدہ ہی در آنکہ حاجت من اس بسیار
 بر در تو خواہن آمد و و عاملوں خواہن کرد و حال تو چگونه خواہد شد و میں محل چوں
 دیدم کہ خلوت است و ریاضت شیخ شیوخ العالم اقام و گفتیم کہ محمد دم مرا بزرگ
 کرد و خلافت خود کہ پس بزرگ دولت است مرا فرمود و من مردے متعلم و از
 اتمکات دنیا پیوستہ تنفر بودہ ام و اینکار عہدہ بزرگ است اندازہ من پیچارہ
 نیست ہمیں ارادت محمد دم و نظر شفقت و کار من کافیت چوں خدمت شیخ
 شیوخ العالم عرض داشت من بشنید فرمود اینکار از تو نیکو خواہد آمد من
 دریں باب اصلاح کردم شیخ شیوخ العالم را از عذر خواستن من حالے پیدا
 شد و راست نشست و مرا نزدیک طلبید و پیش خود نوشتن فرمود و گفت
 نظام بدانکہ قروا سعود بندہ را در درگاہ سبے نیازی آبرو سے خواہد بودیانہ
 اگر خواہد بود من با تو عہدے کنم کہ پاسے در بہشت تہم تائیشاں را کہ تو
 دست بیعت دادہ با خود و در بہشت بنرم شیخ سعدی پادشہ ما نذریم غم و رخ
 و سودا سے بہشت ہر کجا خیمہ زدنی اہل ولی آنجا آئندہ انقض بریں حرا
 سلطان المشایخ تبسم کرد و فرمود کہ مرا خلافت بچنین دادہ اند و این کار
 نگہ از من نیکو سے آید و گاہے نیکو سے آید میدانم آنانکہ ہمہ عمر و طلب اینکار اند و بچیلہ
 و چارہ در وضع و نعمت دست و دریں کار نازک سے زمین از ایشاں چگونہ خواہد آمد
 و نیز بچنین بزرگ سے کہ من یقین میدانم و بہ لاسے العین مشاہدہ کردہ ام کہ شیخ
 من از اصلان در گاہ سبے نیازی بود از مشربے کہ شیخ با نیر و چند و دیگر

۴۴۹ مستان عشق خدا سے جامہا پوشیدہ اندا وہم پوشیدہ بود و در باب کا نیکہ
 من ایشان را دوست بیعت میدم آنچه آن سخن گفته باشد مستند شد من توانم کہ
 از بیعت مانع شوم این ضعیف گوید بیعت بدست گیر و بیرون آرد دستگیری
 کن و ذکر خیر محبت تو بیخ دستگیر دارم تلمذ در بیان حال شیخ کاتب حروف بخط
 مبارک حضرت سلطان المشائخ قیس السمره العزیز نوشته دیده است
 ادنی حالی الشیخ ان یکون موصوفا یا وصاف اولہا ان یکون مراداً حتی
 یمکنہ تربیت المرید و الثانی ان یکون سالکاً حتی یقد ر علی اللہ لایۃ
 و الثالث ان یکون مودیا حتی یؤدب و الرابع ان یکون جواداً غیر مطلقاً
 الی الکوون و الخا من ذلک یکون طعام معافی مال المرید و السادس اذا
 امکنہ العظہ بالامارات لا یوظفہ بالعبارت و السابع اذا امکنہ التادیب
 بالسرفق لا یؤدب بالعتف با امر یفعلہ امر المرید بفعلہ و الثاسع ما
 نہی عنہ نہی المرید عنہ و یمیر عنہ و العاشرا ذاقیل المرید اللہ
 تعالی فلا یرد کلا حال فان کان الشیخ بہذہ الصفہ لا یکون المرید
 الا ما دقا تر جسمہ کمتر من حال شیخ اینست کہ باشد شیخ موصوف
 یا وصاف صفت کرده باشد بصفتها صفت اول اینست کہ باشد مراد و
 مطلوب تا قادر شود بر تربیت کردن مرید و صفت دوم اینست کہ باشد شیخ
 راہ رفہ تا تواند راہ نمودن و صفت سوم اینست کہ باشد شیخ صاحب آداب
 تا آداب آموزد مرید را و صفت چهارم اینست کہ باشد شیخ صاحب جود و عطا
 بی ریا و نمود صفت پنجم اینست کہ شیخ باشد طبع کندہ و ذوال مرید و جز آن صفت
 ششم اینست کہ تا تواند مرید را بنرمی و دلیری ادب دهد و تربیت کند نہ
 بسختی و بیروی صفت ہفتم اینست کہ تا مکن باشد شیخ نصیحت مرید را باشارت
 کند بزبان نگوید صفت ہشتم اینست بچیزیکہ نامور است شیخ باں چیز صریح امر کند
 مرید را بکردن آن چیز صفت نہم اینست بچیزیکہ باز داشته شد

است شیخ از آن چیز باز دارد و میرا هم از آن چیز صفت و هم نیست و قتی که
 قبول کند مریدے برابرے الله تعالی پس رزقکے برابرے کسے پس اگر باشد
 شیخ باین صفتہا نباشد مرید آن شیخ مگر صداق نکندہ در بیان ولی و ولایت
 و ولایت سلطان المشائخ قدس الله سرہ سے فرمود مرتبہ اولیا پرستہ قسم
 است کیے آنکہ ولی باشد و از انحال نہ اورا شہر باشد و نہ تعلق را و دم آنکہ خلق
 بداند کہ او از اولیا است و او نداند سیم آنکہ او ولی حق باشد و بداند کہ از اولیا
 و تعلق ہم بداند بندہ فرمود اولیا را خول نباشد و در رسالہ امام ابوالتقاسم
 تمثیری سے نوید کہ ولی را دو معنی است یکے فعلیل یعنی مفعول یعنی ولی کسے
 باشد کہ حقہ مافی استولی گرداند و را موخر خویش قال الله تعالی وهو یؤتی الذلیل
 فلا یکلم نفسی بظلمہ بل یتولی الحق لله سبحانہ و تعالی و دوم فعلیل صیغہ
 مبالغہ من الفاعل یعنی ولی کسے است کہ استولی عبادات و طاعات خدا
 باشد یعنی عبادات و طاعات او را جاری دارد بر سبیل پیایے من غیر ان
 یغفلها عسیاں پس نیز پر و صفت موجود باید تا او ولی باشد و اختلاف
 کردہ آید کہ روا باشد ولی خود را ولی نداند بعضے سے گویند روا باشد زیرا چہ
 ولی نفس خود را در عین تصغیر سے بیند و اگر چیزے از کرامت بدو ظاهر شود
 بترسہ نیاید پس مگر باشد پس ایں حال مشعر خوف باشد و ایں خوف احتمال
 آن دارد کہ عاقبت بخلات حال او باشد پس طایفہ کہ بہنحال و شیخ قول آن
 شرط ولایت و قاسے مال میدارند یعنی اگر معاملہ موافق مال شد ولی باشد
 و بعضے سے گویند روا باشد کہ ولی خود را ولی داند و ایں طایفہ شرطہ فی دارہ
 و قاسے مال را پس نزدیک ایشان رواست کہ ایں ولی مخصوص بکرامتے
 باشد کہ بداند کہ او مامون العاقبتہ است زیرا چہ کرامتہ اولیا جایز است
 پس ایں حال از خوف عاقبتہ ایں گرداند و ہم از شیخ است کہ رسول
 صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود و رواست کہ ہنفراند از باران من کہ بہر وقت

خواب رفت و رسول علیه السلام دانسته که ایشان مأمون العاقبة اند و ساطع
المشایخ سے فرمود کہ شیخ را ہم ولایت باشد و ہم ولایت باشد ولایت آنست کہ
میرداں را بخدار سازد و او بی طریق تعلیم کند و آنچه میان او و میان خالق است
آن را ولایت گویند و آنچه میان او و میان حق است آن ولایت است و کہ
خاص نجست است چون شیخ از دنیا نقل کند و او باشد ولایت یا خود و اما ولایت
بکسی تسلیم کند و برواگردد و او باشد کہ حق ببل و غلبی ولایت بیدگی سے بدد اما
ولایت ہمراہ او باشد آن را یا خود بروحریں باب حکایت فرمود بزرگے برو و پیکر
را بچند دست بزرگے فرستاد کہ شبہ ابو سعید را بواجب نقل کرد پانزتن بزرگ
کس فرستاد کہ ولایت بکہ داد از جواب گفت کہ این خمیر دارم بعد از ان ایسا
را معلوم شد کہ آن ولایت شمس العارفین دادند رحمۃ اللہ علیہ ہم در آن
شب خلق برو شمس العارفین آمدند شمس العارفین ایشان را پیش
از آنکہ سخن گویند گفت خدایتعالی را چندین شمس العارفین اند اما کدام
شمس العارفین دادہ باشد سلطان المشایخ قدس سرہ العزیز سے
فرمود کہ اولیا تا وقت نقل بچہاں اندگوئی کسے در خواب باشد و معشوق او
در بستر او حاضر شدہ باشد وقت رحلت آن خفتہ را ماند کہ ناگاہ از خواب بیدار
شود و معشوق و مطلوب خود را کہ ہمہ عمر در طلب او بودہ باشد ہم در بستر خود بیدار
و انی او را چہ شادی و فرحت بودیکے از حاضران سوال کرد کہ بعضے اولیا را
ہمیں جا نعمت مشاہدہ حاصل است فرمود آسے قانا این نعمتے کہ این حالت
سے بیند چون آن نعمت بکمال دریا نید بیاں خفتہ ماند کہ چون بیدار شود
معشوق خود ہم در بستر یا بدو حکم حدیث، اَللّٰمُ نِیَامًا فَاذْمًا لِّوَابِتھِوَا یعنی
تا ہر کس اینچہ مستغرق است چون بیدار و چہ آنچه مطلوب اوست بدو ہند
تکلمہ در میان کرامت حضرت سلطان المشایخ قدس سرہ العزیز سے
فرمود کہ چیز است کہ از طریق کرامت حاصل شود یکے علم بے تعلیم چنانکہ

بہر

خواجہ ابو حفص نیشاپوری در سفر حج چون به بقره رسید با خواجہ جنید جمعہ
 اللہ علیہ بزبان عربی بقصاحت و بلاغت سخن گفت دو مہ آنچہ عوام را در خواب
 دیدہ شود اولیا را در بیداری دیدہ شود و سوم آنچہ تصور عوام در نفس ایشان
 موثر آید اولیا را آن تصور و نفس غیر سے موثر آید مثلاً اگر خوشی را تصور کند
 در زمان وہاں او پر آب شود و این اثر تا شہ تصور است بچہیں اگر صاحب
 کرامتے تصور کند در نفس غیر سے اثر آن تصور حاصل سے شود تا اگر موت
 شخصی تصور کند آن شخص بمیرد و اگر دیدن شخصی تصور کند در حال آن شخص
 حاضر شود سے فرمود خارق عادت را چہار مرتبہ است معجزہ و کرامت
 و معونت و استقامت را چہ اما معجزہ انبیا است کہ ایشان را علم و عمل
 کامل باشد و ایشان اہل صحو و اہل کرامت اولیا را باشد ایشان را نیز
 علم کامل باشد و اما فرق اولیا و انبیا اینست کہ انبیا غالب الحال اہل
 و اولیا مغلوب الحال اما معونت آنست کہ بعضی مجاہدین را باشد کہ ایشان
 را نہ علی و نہ علی و از ایشان چیز سے بر فرق عادت معاینہ افتد اما استخراج
 آنست کہ طایفہ باشند کہ ایشان را ایمان نباشد و چون اہل صحو و غیر آن برنگانہ
 عادت از ایشان چیز سے دیدہ شود کاتب حروف بخل مبارک سلطان
 المشایخ نوشته دیدہ است و قد جہت السنۃ الالہیۃ ان لا یخرج
 شیئاً من عالم الغیب الی الشہادۃ الا بوسطہ کقول ابن مسعود بعد
 ما سال النبی علیہ السلام و ابی بکر رضی اللہ عنہما اللہین انما یؤمن
 لست لبتا فیہا قد حاسا و لم یتر علیہ فحل و شرب ما استخرج اللہین
 الا بالاضرع مع ان اللہ تعالی قادر علی ابدانہ من غیر ضرر و ات ابا
 ہریرہ اسلم و من خیر ملازم النبی علیہ السلام من ثلثت سنین و ات
 زادت روایت علی روایت من لازمہ کاسم و اسبط اسبابہ شہور قلیہ
 یکن علی من اودع العلوم فی کساعہ ابی ہریرہ اودع اسمہ ان فی ہریرہ

سہ

البیہا علیا رضی اللہ عنہ قال عائشہ رضی اللہ عنہا خرج رسول اللہ
 صلے اللہ علیہ والہ وسلم غداً تک وعلیہ مط من شعر اسود فجاء الحسن
 فا دخل معہ ثم الحسین فا دخل معہ ثم فاطمہ فا دخلہا معہ ثم علی
 فا دخل معہ ثم قال انما يريد اللہ لیسب عنکذہم حبس اهل بیت
 ویطہرکم تطہیراً انظر السنۃ الا لہیۃ با ذهاب الوجس با دخال
 النبوی علیہ السلام تحوت من طہ ترجمہ تحقیق جاری شدہ است سنت
 و عادت خدا بریں کہ خارج نکتہ چیز را از علم غیب بسوسے عالم شہادت
 مگر بواسطہ مانند قول ابن مسعود رضی اللہ عنہ بعد از آنکہ خواست پیغمبر
 صلی اللہ علیہ وسلم والیوں بکیر رضی اللہ عنہ شیر را گفت نیستم من از نو شانزدہ
 آن شیر پس طلبید آن سر و صلح گو سپند سے را کہ نہ جستہ بود بروزی نوشید
 آنحضرت شیر را مگر از پستان با وجود آنکہ خدا سے تعالیٰ قادر است بر آنکہ پستان
 شیر از غیر پستان و دیگر آنکہ بد رستی کہ ابا ہریرہ ایمان آورد در بہترین زمانہ و
 لازم گرفت صحبت اک سرور را صلی اللہ علیہ وسلم سنہ سال و تحقیق زیادہ شد
 روایت احادیث ابا ہریرہ بر روایت کسی کہ لازم گرفت صحبت آنحضرت را
 صلی اللہ علیہ وسلم تمام عمر و قراخی کلیم آل ابی ہریرہ معلوم و مشہور است
 پس چگونه انکار کردہ شود برداستے کہ امانت نہادہ است در کلیم ابی ہریرہ
 و امانت نہادہ است اسرار الہی را و خرقة کہ پوشانید آن خرقة علی رضی اللہ
 عنہ گفت عائشہ رضی اللہ عنہا برآمد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزے
 و بود بر آنحضرت کلیم سیاہ پس آمد حضرت امام حسن رضی اللہ عنہ پس
 داخل کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم با خود زبیر کلیم امام حسن را رضی اللہ
 عنہ پس برآمد امام حسین رضی اللہ عنہ پس داخل کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم با خود زبیر کلیم
 امام حسین را پس آمد فاطمہ رضی اللہ عنہا پس داخل کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فاطمہ رضی
 اللہ عنہا در زبیر کلیم پس برآمد علی رضی اللہ عنہ پس داخل کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

۳۵۳
در بیان

علی را رضی اللہ عنہ نہیں گفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم جن میں نیست کہ خواست
 است خدا تعالیٰ شمار پاک نکتہ در بیان ستر کرامت حضرت سلطان المشایخ
 سے فرمودتدیس اسد سرہ العزیز فرض اللہ تعالیٰ کفایت الکرامت علی اولیائہ کما
 فرض علی انبیائہ اظہار المجهول ترجمہ فرض کرده است اللہ تعالیٰ پوشیدہ
 کرامت بر اولیائہ کے خود چنانچہ فرض کرده است اللہ تعالیٰ بر انبیاء کے خود ظاہر کر دے
 معجزہ را نہیں اگر کسی کرامت انہا رکیز ترک فرض کر دے یا شاید چہ بد کردہ باشد
 و سئلہ کہ راصد مرتبہ نہادہ اند ہفتہ ہم مرتبہ کشف و کرامت است اگر سالک ہم دریں
 مکانہ ہر شتا وہ مرتبہ دیگر اس کے برسد و فرود شیخ عثمان از رب آبادی رہتہ اللہ
 علیہ پس بزرگ سے بود و او را التفسیر است قوی معتبر او ساکن غر نہیں بود سبزی
 پختہ و فروختے ہی جو در بیان عندیت فیہی ایں بیت فرمود پختہ حق بشیاں تاج
 نبوت دہد و در نہ نبوت چہ شتا شہاں ہد اگر کسی بروے آمد کے و درم قلب
 بد و دار کے و انما پختہ پختہ بود سے بخند سے او ان درم ستونے اگر چہ ہا ہستے کہ قلب
 است بر رو سے خریذہ نکتے تا خلق را چنان نمود سے کہ در قلب سرہ فرق نمیکند
 بیشتر سے آمد و درم قلب سے و او نہ سبزی پختہ سے برو نہ تا وقت نقل او شد
 رو سے سوئے آسماں کرد و گفت خداوند ترا معلوم است کہ خلق مراد درم قلب او
 اند و من بجا کے سرہ قبول کردہ ام و بر رو سے ایشان از تو نکر وہ ام اگر از من طلب
 قلب در رو و آمدہ است بکرم خود بر رو سے من زہ نکون بعدہ فرمود و رویشے صاحب
 و سے برہ آمد طعاسے از دیگر او طلب نمود شیخ عثمان گفت گیر بر آو و ہمہ و رو
 مرہ ارید بود آں و رویش گفت ایں را چکنم باز شیخ عثمان گفت گیر بر آو و ہمہ
 بر آداں درویش گفت آں سنگریزہ بود و این سنگ چینی سے بکش کہ من بخرم
 با تیوم شیخ گفت گیر بر آو و ہمہ سبزی بروں آمد کہ پختہ بود آں درویش چون
 ایں حال پیدا گفت اکنون ترا پیش ازین ازینجا نباید بود و ہمہ در آں چند روز
 شیخ عثمان نقل کرد بعدہ فرمود چون درویش ایں بابت کشف کند اورا سے

بدون درویشیا نباشد خواہر ستمائی نظم کردہ است نظم بیچ منگلے روسے شہر افروز
 چوں نمودی برو سپن بسوزہ آن جمال تو چیت مستی تو و آں سپند تو چیت
 مستی تو و بعدہ فرمود آنچه بعضے او میا بیرون میدہند آں مستی ایشان است
 بر خلاف انبیا کہ ایشان اصحاب ہجو اند خواہر ستمائی آنرا مستی سے گوید یعنی چوں
 ستر کشف کردی پیش ترا دروینا درنگ نیاید کردہیں عبارت گفتہ است و آں
 جمال تو چیت مستی تو و آں سپند تو چیت مستی تو و بعدہ فرمود آنگہ کامل است
 بیچ نوع اسرار بیرون نندہ فرمود و حوصلہ و معنی یہ پایدا اسرار را شاید و اہل این
 معنی اصحاب ہجو اند و سے فرمود مرا ورا کشف و کرامت حجاب راہ است کاہا ستمائی
 محبت دارد و کرامت پیدا کردن کار سے نیت مسلمانان سے مستی گدائے
 بیچارہ میاید بود و آنگاہ فرمود خواہر ابو الحسن بنوری رحمۃ اللہ علیہ بر لب آب و جلہ
 رسید ماہیگیر سے ناوید اور گفتہ دام صراک اندازو ماہی بگیر اگر من صاحب
 ولایت خواہم بود و دریں دام ماہی خواہد افتاد کہ راست دو نیم من خواہد بود ماہی گیر
 دام در آب انداخت ماہی در دام افتاد چوں اورا وزن کردند راست دو نیم
 من شد این خبر شیخ جنید رسانید تقدس سرہ فرمود کاشکے کہ در آں ماہی
 سیاہ افتاد سے تا ابو الحسن را بگزید سے و اورا ہلاک کرد سے گفتہ چرا چنین
 سے فرمائی گفت ما سے در آنچه اورا بگزید سے و اورا ہلاک شد سے شہید میرفتے
 چوں آں نشد چہ دائم بدیں غرور کرامت ختم کار او چگونہ خواہد شد و سے فرمود
 شیخ سعد الدین بن عبدیہ رحمۃ اللہ علیہ سپندرگ بود مگر والی آں شہر و حق او
 اعتقاد سے نہ داشت تا روز سے این والی بیٹے بادشاہ از خانقاہ نزدیک سے
 گذشت حاجے را دروں فرستاد و این لفظ گفت کہ این صومغچہ را بیرون
 طلب حاجب دروں آمد و پیغام بادشاہ رسانید شیخ بنیمن او بیچ التفاتے نکرد
 بنماز مشغول شد حاجب بیرون آمد و صورت حال باز گفت بادشاہ را کہ غضب
 بود فرو نشست و بخندست شیخ آمد شیخ بر خاست و بشافتنے کرد و سپہو کی با شستن

در آن نزدیکی با غیور بود شیخ سعد الدین حموی اشارت کرده تا آنجائی سبب بیاد
 شیخ و باو شاه سبب تناول میکردند مگر سبب بزرگ در آن طبق بود و در
 باو شاه گذشت که اگر این شیخ را صفائی هست مرا این سبب خواهد داد همینکه
 براندیشه مطلع شد دست دراز کرد و آن سبب برداشت و روسه سوسه باو شاه
 کرد و گفت من وقتی در سفر بودم بشهر رسیدم و بر در آن شهر جمعی دیدم لعاب
 بازی میکرد آن لعاب دراز گوشه داشت چشم آن دراز گوشه بجای بسته بود و در
 میان انگشتری خود بدست یکس از نظار گیاه داد و نگاه روسه سوسه جمع کرد که
 این دراز گوشه من انگشتری می یابد آن دراز گوشه در دایره آن جمع بچشمتا چشم
 بسته گشتن گرفت و هر کس را بوسه میکرد تا رسید پیش آن مرد انگشتری برو بود
 بایستادها سجا قرار گرفت لعاب بیاید و انگشتری از آن مرد بدست آن شیخ
 سعد الدین حموی از بعد این نظیر روسه سوسه باو شاه کرد و گفت که اگر مردم
 چیزه از کرامت پیدا کنند کوشه خود را با آن حمار برابر کرده باشد و اگر تکلف تراور ظاهر
 گردد که درین مرد صفائی نیست این بگفت و سبب جانب باو شاه انداخت
 عرض میدارد کاتب حروف بر آن جمله که طریقه مشایخ ما قدس الله تعالی اسرارهم العزیز
 همه سیر بود چنانکه در ذکر این بزرگان در محل است خود تحریر یافته است خواججه حکیم
 سنائی خوش گوید بیعت پامن تلامذگزیده مردانم باو دایم فداست شمال جانم با
 قدرشما پیش امر پاینده کشف از زیر کفش مالیده کشف اگر بندگرو دست بر تن
 کشف را کفش ساز و بر سر زن تکلیف در بیان یقین شدن اسم از زبان مبارک
 سلطان المشایخ و در بیان از دست آوردن کاتب حروف محمد مبارک علوی
 کربالی المدعو بامیر خور و حضرت با عظمت سلطان المشایخ نظام الحق و الشریع
 والدین خواججه محمد ابن احمد ابن خواججه علی الحسینی البغاری بدو فی قدس الله سرهم
 العزیز مقرر فیسیرت پذیرم بران خوب اتفاق بود که کاتب حروف بنده و بنده زاده
 استان آسمان ساسه مشایخ طریقه مکرر خواجگان پشت است رضی الله عنهم و بدو جبهه

ایں بندہ در سلک خدنگاران این مشائخ کبار و منسک بود و اندوخت و نعت دینی و دنیاوی از حضرت این یا کمال مخصوص گشته اند این ضعیف خوش گوید قطعه

بر باد داده جان دل خزان و مان خورش	بیچارگان عشق تو بر بوسے زلفت تو
مطلوب مرد و عالم مقصود جهان تلاش	از حضرت مشائخ دین دار یافتند

الغرض چون این بندہ تولد شد بجد پدرین کاتب حروف و کاتب سید محمد کربانی که از موروث سابق شیخ شیوخ العالم فرید الحق و الدین قدس المدرسه العزیز بود و مولانا شمس الدین دامغانی که جد پدرین کاتب حروف و هم سبق حضرت سلطان المشائخ بخدمت شمس الملک بود بخدمت تعیین نام کاتب حروف بخدمت سلطان المشائخ آمد سید محمد کربانی بخدمت سلطان المشائخ باز نمود که این خوردک را نام تعیین فرمائید سلطان المشائخ فرمود که شما بزرگ از نام تعیین کنید سید محمد و جو مولانا شمس الدین دامغانی که شما تعیین کنید بعدہ مولانا شمس الدین بخدمت حضرت سلطان المشائخ عرض داشت ماکہ بخدمت آیدہ ایم مطلوب آنست کہ مخدوم نام تعیین کند بعدہ سلطان المشائخ قدس المدرسه العزیز فرمود کہ مرا محمد نام است و سید را نیز محمد نام است و خدمت شما را ہم محمد نام این خوردک را ہم محمد نام باشد و این دولت و سعادت با اتفاق آن اولیای کاتب حروف را از مال روزے شد شیخ سعدی خوش گوید بیت بنده را نام خویش تن نبود * هر چه ما را لقب کنند آنیم * و چون بندہ بحد بلاغت رسید یعنی تمیل والدہ بزرگوارہ رحمہ اللہ علیہا و بواسطہ شفقت جد پدرین مولانا شمس الدین دامغانی رحمۃ اللہ علیہ اشرف ارادت حضرت سلطان المشائخ نظام الحق والشرع والدین قدس المدرسه العزیز زرقن المد شفاعت مشرف گشت ایس خسرو خوش گوید بیت سعادت ابدی در پیے ارادت تست * چنانکہ عید مبارک ز بعد ماہ صیام * این ضعیف گوید

نظیر اے دست تو دستگیر جان و دل من * اے روے تو وصل عقدہ مشکل من
 خاک ورتست افسر و تاج سر من * عشق زخ تست جملہ حاصل من * و بوسے کہ
 سلطان المشایخ قدس المدبر و العزیز دست اراوت بدیں بندہ دادہ اندو
 چاشت بود سلطان المشایخ بالاسے یام جافق خانہ پیش حجرہ در مقام معبود مستقبل
 قبلہ بر کبشت نشسته این ضعیف گوید قطعہ بر تخت نشسته بود چو سلطان عاشقان
 آن سرہ مشایخ بر بان عاشقان * در بر شکست زلفش و لہاسے عارخان *
 سرگشته باو گرد و سرش جان عاشقان * و در گریہ مستغرق گشته سبحان اللہ
 چو گریہ بود اگر تھے تبسم کردے در اثنا سے تبسم ہم در آب درویدہ گشته این ضعیف
 گوید ریاضی اسیر گریہ تو بہر کہ دید یک نظرش * غلام خندہ تو عالم است اسے سلطان *
 عجب ترا نگاہ بجاہ تبسم از گریہ * و در چشم روشنت از آب و ایما تعلقان * خدمت مولانا
 شمس الدین بندہ را یاد و برادر رسید لقمان و رسید او و پیش برد بخت مولانا
 شمس الدین کرسی آورد و متصل کہت حضرت سلطان المشایخ نہا اندو
 مولانا بالاسے کرسی نشست و مولانا فخر الدین زرا دی رحمۃ اللہ علیہ در مجلس پیش
 نشسته بود و سخن در علم طلب سے گفت بر خاست و رفت و ذکر این بندگان مولانا
 شمس الدین بدیں عہارت کرد کہ پسران سید مبارک دعا گاہ ترا و گان مخدوم
 سے خواہند کہ در ملک بندگان بنسبک شوند و بشرف ارادت مشرف گردند حضرت
 سلطان المشایخ فرمود کہ مولانا ہر اینہا فرزندانتہا این ضعیف گوید بیعت این
 از کرت سنو و میکن کویم * اے کاش سگہ باشم اندر رہ تو * بعدہ دست
 ارادت بندہ کیے را داد و گاہ بر سر زین بندہ نہا و خانہ درین حالت حضرت
 سلطان المشایخ را گریہ چنان غالب شد کہ نقشینے تکر و نذا مقصود این بندہ
 در سایہ دیوار سلطان المشایخ بر سنت آبا و اجداد پرورش سے یافت این
 ضعیف گوید بیعت پرورش سے یا فتم در سایہ دیوار تو * من کہ باشم جملہ عالم
 پرورش سے یا فتم * بودہ ہر چند گاہ چہ بجا حبت مولانا شمس الدین مذکور

دیدہ فرستاد و الدہ بزرگوار بحال جہاں آرا سے و دیدار و نکش سے سلطان
 المشایخ مشرف سے شدایں ضعیف گوید قطعہ کسبکہ روئے تو دیدہ است
 اعتقاد من آنست کہ او نجات ابدیافتہ است از رحمان بہ بدر عشق تو سے
 میرم و بھی طلبم کہ رو سے خوب تو بنیم کویاست این اور ہاں ۱۰ اگر چہ دیکھ معانی
 و راں ایام چندان نبود فاما ہم بوقت پاک سلطان المشایخ قدس اقدس
 العزیز این ضعیف گوید رباعی از وقت تو وقت عالمے خوش گشتہ است کہ در
 عشق تو جاں زانند و غم رستہ است عجاہان ز نعمت و و کون پرتو آرسہ کہ
 بارو سے تو عشق عقد حکم بستہ است کہ نعمت دیدار و مشاہدہ مجلس آں بزرگوار
 کہ مشاہدہ مجلس حضرت رسالت پناہ علیہ الصلوٰۃ والسلام بود و ذوق مجلس
 ارادت و مساس دست مبارک سلطان المشایخ کہ بگریہ حضرت سلطان
 المشایخ مقرون بود و این ضعیف گوید بیعت گریہ تو کہ نایب عشقت کہ
 عاشقان جہاں بدیدہ خرنند پس از ان دیدہ خون دل جوں آب بہ بدرت
 عاشقان ز دیدہ بر بندہ در خاطر جا گرفته است و در فہمیر مکن گشتہ این ضعیف
 گوید بیعت چنان در خاطر دم دادہ است جایست کہ تو اہم مردان اندر زیر پارت
 و نیز ترائیں غایت کہ این بجایہ سماع سے شنو و و رفتے کہ از ان حاصل سے شود
 انہم شرف آں است کہ از اوصاف پسندیدہ و اخلاق گزیدہ سلطان المشایخ
 بر روح نازل سے شود و از انجا شاخ و در شاخ میزند خواجہ حکیم سمنانی گوید بیعت
 بھو اے محبت شو اگر تربت سے یا بدہ کہ آنجا باخ و رباعست خوان در خوان
 و اور راہ و بہر چہ کہ از دین و دنیا این ضعیف را پیش سے آید صورت مصفا
 روح افزا سے حضرت سلطان المشایخ کہ فلک و ملک و جن و انس در مشاہدہ
 آں سرگرداں سے بودند و دل خود تصور کنند و مقصود و مطلوب این بجا
 ہم بوقت پاک سلطان المشایخ از ان حاصل سے گرد و این ضعیف گوید بیعت
 حاصل عشق تو دیدہ جہاں گشتہ

هر کس موسیٰ کس روز قیامت بلند : نظر بنده در آن روز هم موسیٰ تو پس
 باز این ضعیف گوید بلیت تو باد شاه جهان ترا مسز و نظریه بحال مالک گدای
 کوسه سلطانیم : آدم بر سر حرمت چوں محبت این حضرت در ویدایه دل بنده
 جاسه کرد این ضعیف گوید بلیت بسطانی قشستی در دل و جان : تلو کردی
 که اسه سلطان خوابان : باز این ضعیف گوید بلیت اسه ز عشقت خراب
 خانه دل : روشن از آفتاب خانه دل : چشمها خون دل رواں کردند : دست
 چوں شیشه در میانه لول : بجان و دل این بیچاره متعلق این سرور صاحبان
 عالم گشت : مصرع بجز آنکه دل لایا فتم اندر خم زلفش : و نیز این گدا حضرت
 سلطان المشلیح قدس الله سره العزیز را چند کسرت در خواب دید بلیت به
 دعاست تو گویم بوقت بیداری : همه خیال تو نیم چو باشم اندر خواب : و خواب را
 اثر که تمام و شمره بیداست فکیف خواب مرید که بیچاره عاشقی که در ضمیر او جز
 خیال دوست دیگر بر او نعل نباشد بلیت چنان فرخ نشسته است یار در
 تنگ : که هیچ زحمت اختیار ورسته بخور و پختن دله که غرق در یاسه محبت پیر شه
 و آن محبت دلیل بر محبت حق تعالی باشد شیطان ملعون را چه نعل که در خواب مثل
 بد و ستان حق تعالی تواند کرد قال علیه الصلوة والسلام من رآنی فی المنام
 فقد رآنی فان الشیطان لا یمثل فی ترجمه گفست پیغمبر صلی الله علیه وسلم
 کسیکه دید مراد خواب تحقیق زبیده است پس مراد بدستی که شیطان مانند من
 نمی شود در صورت و سیرت با من و شیخ قایم مقام پیغمبر است فان الشیخ فی قومه
 کما النبیین فی ائمتهم ترجمه پس بدستی که شیخ در قوم خود مانند نبی است در وقت
 خود پس چنانکه اسکاں نزار که مثل بصورت آن شاه پیغمبر محمد رسول الله صلی
 علیه و آله وسلم تواند کرد و چنین تصور نزار که مثل بصورت شیخ تواند کرد
 قبلتی المرئین محققاً ترجمه پس باقی میماند مرید مراد نگا داشت کرده شده
 در پناه شیخ از شر شیطان کسرت اول که کاتب حسرت و جمال حضرت

سلطان المشائخ را در خواب دیدامیخسر و خوش گوید بیعت ازین توحی ما بخو
 سے بینیم یا شب آفتاب ہے پیغم کو سے حضرت سلطان المشائخ بالاسے
 یام جامعہ سخاۃ درون حجج توش برکہست مستقبل تمہارے شمسہ پیش آں پور پوسے
 کہ بتوئی فراز کردہ اندو دریکس رکن پوریا جیب خاگی و دستار سے سفید نہادہ
 چوں نظر بر جمال سلطان المشائخ افتاد و بندہ سر بر زمین نہادہ خواجہ
 حکم سنائی خوش گوید بیعت ہر کہ او سر بر زمین ستانہ نہد بد پاسے بر تارک زمانہ
 نہد کہ چوں این بندہ سر برداشت حضرت سلطان المشائخ جانب
 بندہ اشارت کرد کہ این جامہ پوش بندہ ہم و نظر مبارک حضرت سلطان
 المشائخ آں جنبہ پوشیدہ و آں دستار بر سر بست و سر بر زمین نہاد و باز
 گشت این ضعیف گوید بیعت پوشیدہ بندہ خلعت و سر بر زمین نازد آں
 خلعت مبارک و آنجامہ نیازہ و باز این ضعیف گوید بیعت چگونہ شکر
 تو ان گفتن این کرامت را کہ خلعت مشہ عالم بدیں گذار سجد و بندہ
 چوں جنبہ پوشیدہ دستار بر سر بستہ در جامعہ سخاۃ آمدہ وقت نماز پیشین بود و باز
 بجهت نماز حاضر شدہ منتظر سلطان المشائخ ماندہ بندہ ملا در خاطر گذشت
 کہ برابر سلطان المشائخ نماز پیشین بگذارم ہم در آنتاسے این خطرہ مبارک
 سلطان المشائخ بجهت نماز فرو آمد بندہ برابر حضرت سلطان المشائخ
 نماز بگذارو از خواب بیدار شد کرت دوم چوں برادران بندہ سید عاوالدین
 امیر صالح رحمۃ اللہ علیہ وسید نور الدین بشرف ارادت شیخ نصیر الدین محمود
 مشرف مشرف بندہ را گفت کہ تو نیز بخد مت ای شا ارادت بیار
 زیرا کہ در آنوقت کہ بخد مت سلطان المشائخ تو ارادت آوروہ سلطان
 المشائخ تلقین ارادت نکر و بندہ گفت کہ سلطان المشائخ دست
 ارادت دادہ است و کلاہ بر سر این بندہ نہادہ و با ارادت قبول کردہ
 این ضعیف گوید بیعت کلاہ بر سر بندہ نہاد و قبول و قبول دست تحقیق ہر چہ

بعد از ایام که گفت و شنید تلقین و ارادت می شد شیخ این سگیس حضرت سلطان
 المشایخ را در خواب دید گوئی سلطان المشایخ بالاسه بام چاهخانه در سمت درخت
 بزرگ کنجی که طرف لب است و پرده دیوار سے خور و بر آورده بودند تا سلطان
 المشایخ در سایه آن بنشیند و شاخها سے درخت نیز آنجا تبیل کرد و آن مقام
 نشسته بود چون این بنده از در سے که بالاسه بام مذکور میرفت سردیوں کرده
 نظر سلطان المشایخ بدید بنده افتاد و سر بر زمین نهاد و بیعت اینک یدرت
 نهاد و ام سر به اسے سرور عاشقان عالم بدین محل گشت و شنید و تلقین ارادت
 در خاطر می گذشت که اگر تقریر و قافله از سلطان المشایخ بپرسد چون این بنده
 سر از آستانه برداشت سلطان المشایخ دست مبارک جاتیب بنده بر آورده
 چنانکه کسی را دست ارادت دهند و سخن گفت شیخ سعدی گوید بیعت دست
 من گیر که بیارگی از حد بگذشت و سر من دار که در پاس تو زیم جانزاده و از
 مهابت سلطان المشایخ که فلک از آن بیعت در لرزه بود این ضعیف گوید
 بیعت فلک ز بیعت تو دائم است سر گردان چنانکه عاشق سگیس عشق
 سر رویاں بنده توانست که آنچه در خاطر داشت عرض دارد لیکن این خواب
 را بر خطر خود تعبیر کرد یعنی در ارادت اگر بپیر دست بیعت داده است و کلاه
 ارادت بر سر نهاد و همان بس باشد بے تلقین که گفته اند ارادت فعل مرید است
 حضرت سلطان المشایخ قدس الله سره العزیز سے فرمود اگر مرید شیخ را گوید که
 من مرید تو ام و شیخ گوید که مرید من نه او مرید باشد و اگر شیخ گوید تو مرید منی مرید گوید
 من مرید تو نه ام مرید باشد زیرا چه ارادت فعل مرید است خاصه مرید سے که
 محبت جمال و لایست پیر ظاهر و باطن او را خرد و گرفته باشد و شب و روز در یاد
 پیر عشق پیر عمر پیر بر این ضعیف گوید بیعت بنکر که چگونه است و اوصاف جمالش عقل
 دل بیچاره عاشق تو بدوش و هر چند که محبت اعتقاد در پیر محکم عشق ذوق در کار خدا سے
 بیشتر پس محبت پیر اعتقاد و پیر محکم تلقین پیر باشد چون منی که سر به سعاد است مرید را

از پیشانی پر کجی محبت پیر از ناست ایسته باز وارد در بر طریقه شریعت و حقیقت بهار در
 دو بهدم در ضمیر او نمائے او باز گشت در دین و اگر ایتمغنی مرید در ظاهر حساس کن
 تحقیق در دعوے از دوت و محبت کا ذب باشد زیرا چه سلطان المشائخ
 قدس اللہ سرہ العزیز فرموده است تا این غایت که محبت در غلاف دل آ
 اسکان معصیت هست فاما چون در سویدا سے دل جاسے کرو ہیچو چه خیال
 معصیت و رانہ پیشہ او گذر و الغرض بعد دیدن این خواب بنہ پیش جانہ
 کہ صحبت سلطان المشائخ یافته بود ہمیشگی روضہ متبرکہ کہ سلطان
 المشائخ بتجدید بیعت کرد و بر شکر این نعمت ہم در جماعت سلطان المشائخ
 با چند عزیز صاحب ذوق و نیاز سماع شنید امید از حضرت عزت است کہ از
 برکت دست سلطان المشائخ عاقبت این بیچارہ و کسانیکہ بیاں دولت
 رسیدہ اند بخیر خواهد بود این ضعیف گوید قطعہ ہر کہ سر جناب اوابیہ سایہ
 حق برو بود محمد و ہر کہ رویت بہید یافت زحق و عمر و خیر و عاقبت حمید و
 کہتہ سوم کہ از خواب مذکور بدست پانزدہ سال گذشتہ بود و معانی نفس کہ دشمن
 دینی است بر حسب مطلوب آنحضرت نمود چکار سے ہر اول درویش زلفت
 و فقر سے دین مدتی از غلبہ جوانی چنانکہ اقتہ و والی عزائم شد این ضعیف
 گوید ہیبت یارب چه خوش است این جوانی و در یاب تخیر اگر توانی دور
 مدت مذکور بہ وقت کہ سلطان المشائخ را در خواب میدیدم مجال قریت آنحضرت
 نمود چنانکہ این معنی مناسب میتے است کہ بر زبان گہر بار حضرت شیخ شیعوخ
 العالم فرید الحق والشرع والدين قدس اللہ سرہ العزیز گذشتہ است
 اینست ہیبت تو گدائی دور باش از بادشاہ تا نیاید بر دل تو دور باش
 کہ وصال شاہ میداری طبع از وصال خوشترن صبور باش و اگر تو سے از
 دور بہ مجال مبارک سلطان المشائخ نظر افتاد سے و بندہ خواستے کہ نزدیک
 شود و سعادت پائے بوس جمل کت کسانیکہ بودند این دولت یافتہ

عشق

بر زبان حال بریں بچارہ سے گفتند مصراع تو از کجا و سر زلف و لبر ال کجا ہا ما
 اعتقاد و محبت آنحضرت تازیا نہ بارگشت یہ مرکب نفس میں و امیرین گوید بیعت
 باز سے ایک و سر در قدمت سے نکاتم + بیشتر تدرہ توئی بندہ شرمندہ منم + العرض
 شبہ بیعت و سلوک مہاراجہ الاخر شہ شہان و حسین و سب جماعت شب جمعہ بود
 بوقت آخر شب جمعہ این بندہ سلطان المشایخ را در خواب دید گوی محلی
 آراستہ اند و بساط ہما کے نوازداشتہ این ضعیف گوید بیعت مجلسی یارب چہ
 گویم چون بہشت آراستہ راست گویم مجلسی چون مجلسی پیغمبران چہ حضرت
 سلطان المشایخ جبہ جاگی پوشیدہ در یک رکن صدر آں مجلس نشست
 بزرگ گوید بیعت بوستانیت صدر تو ز نعیم + آسمانیت قد تو ز جلال + گوی
 جماعتی بودہ اند ازین مجلس میں ساعتی خاستہ اند و رفتہ سلطان المشایخ
 ماندہ است و دو پیچہ عزیز دیگر کہ ایشان نیز ساخته اند بر اسے رفتن بندہ در مجلس
 درآمد و در دل بندہ التماس بود و ہم در خواب بخاطرے گذشت چون پاس
 بوس حضرت سلطان المشایخ حاصل کتہ آں التماس عرض وارد
 چون بندہ پاس بوس سلطان المشایخ مشرف شد پیش آںکہ
 التماس خود عرض وارد آںکہ سے آنکہ دست مبارک سلطان المشایخ
 گرفتہ بود حضرت سلطان المشایخ بندہ را فرمود کہ بی بیعت بکنی
 بندہ از نفس جان بخش مخدوم چہا نیال جاں یافتہ این ضعیف گوید بیعت
 جاں یافت تجدید آزاں عیسے ثانی + بنہا دریں دیدہ جاں منت
 جانی ہمدیں حال بندہ تجدید بیعت کرد این ضعیف گوید بیعت چو دادی
 دست بیعت کردم از سرہ کہ در عشقت و ہم جان و دل و سر بہی سلطان المشایخ
 تلقین فرمود کہ بیعت کردی بر من و بر خواجگان من بندہ از حضرت سلطان
 المشایخ تجدید بیعت قبول کردم و خواب وقت بندہ خوش شد و گریہ مست
 گذشت امیر سر و نوش گوید بیعت ہمہ شب گریہ ام خفتن ندادہ است

۳۳۵
کتابت

که بوسه گل رخ من با صبا بود نغمه در بیان طایفه که خود را باطل تصوف نسبت
کنند و معاندان ایشان ندارند و بغیر از آن پیر دست به دست دهند و یا بتویند نتیجه
خود را مشهور باذن پیر کنند **عَفَى اللَّهُ عَنْهُمْ تَرْجِمَهُ** (حق کند خداست تعالی از آنها)
عرض میزند و کاتب حروف بر آن بجهت میباید که خوب در سلوک مقامات بود
پیر حاصل کن خیال خلافت و گرفتار غمندان در ضمیر و نگذرد و خود را درین محل
نازک ندارد هم بر نعمت های که بشفقت پیر حاصل کرده است بگذرد کند
و هوس پیری و کرامت در باطن خود جاسه نهد تا آنهاست استقامت او کرامت
باشد که **اَلْكَرَامَةُ هِيَ اَلِاسْتِقَامَةُ عَلَي الْبَابِ الْقَدِيمِ** ترجمه بزرگ همی
درست مانند است بر دروازه حق و اگر این دشمن دانی که این نفس میباید
بر آن آرد که در عبادت باری تعالی مستقیم گشته و مقام توکل و مجاهده بخون جگر است
کرده و آنچه این قوم درین باب فرموده اند تمام آن را در کار آورده بزرگوار
بزار زنه سار بدین و سواس شیطان و نیکار رحمانی که شغل مشایخ
کبار است و آن بزرگان من الله و من الشیخ حجاز بوده اند و خود را از دست
و پاس ندی و بحیاله تا بجزار و شفاعت و عنایت شروع در نیکار نمکنی که کمال
خود را باطل کرده باشی و خاطر منقص در ایشان گردانیده و با خداست تعالی
نیکار کرده و خدمت یاران اعلی از مریدان سلطان المشایخ بوده اند که در
علم و زهد و ورع و عشق و عقل سیان یاران مشهور بوده اند چنانکه مناقب ایشان
در باب پنجم میان یاران اعلی تحریر یافته است هرگز خیال خلافت و اندیشه مرید
گرفتن در خاطر مبارک ایشان نگذشته باشد و از بزرگان هم بر حجت بشفقت
حضرت سلطان المشایخ گفتا کرده و روزگار بجا جمع بشوق و ذوق گذرانید
بزرگی گوید پیت بی یاد روزگار تو گریک نفس تو تقبیع عمر باشد تعویل روزگار
چه آرزو داری که سبب چند نفری که با تابع تو هرگز جاسه نخواهد
رسید با ایشان در گردن تو کرده طسری حشا

فردا گلشنه
سہلست خود
را

در عرصہ عرصات در نظر آتیا و اولیا خواہند گردانید و اینچنین بے انصافی
 را کہ بر جاوہ پیران خود زود و درینکار دینی کہ معاملہ مردان خداست با آن
 تمام دست انداز و تشہیر و تعذیر خواہند کرد و ندانند کہ در خواہند داد کہ دعوی
 محبت با کردید و خلق را بدین شیوہ فریفتید و بر مشائخ کبار افترا کردید تا کسوف
 شد و سہم ستر این معنی است امیر خسرو خوش گوید بیعت باش تا پرده بر
 اندازد جہاں از رویے کا انچہ اشب کردہ فردات گرد و آتش کا ژونیز سلطان
 المشائخ قدس اللہ سرہ العزیز فرمودہ است ہر کہ خدائے را بہ علت عبادت
 کند جہاں علت معبود او باش چون قصہ بنجملہ است چہ چند روز ہم عزیز
 مرض بلاکت و خوف سلب ایماں بگذران روزے کا تب حرمنا بخدمت
 شیخ نصیر الدین محمود قدس اللہ سرہ العزیز میرفت وراثتائے راہ شخصے
 کہ خود را نسبت مریداں حضرت سلطان المشائخ میکند و مرید ہم سے کرد
 پیش آمد و گفت کہ کجا میروید گفتم خدمت فلاں بزرگ گفت تربیت کنی یہ
 پیغام من رسانید کہ من پیش ازین عرض حضرت سلطان المشائخ کنی
 کردم مخدوم لطف سے فرمود حاضر سے شد این زمان شفقت سے کنی سے
 آئی شما بزرگ اید شفقت و سباب کہتر ان یباید کرد و دیگر عرض و ارید کہ
 من در دولت آبا و خلق خدائے را دست بیعت میدادم مولانا شہاب
 الدین امام حضرت سلطان المشائخ مرا منع شد از چنگاہ ترک این کار
 گرفته ام ہر وہ سالہ لپس من بمرد و انتم کہ این واقعہ ہم ازین سبب زاد کہ
 من خلق خدایرا ازین سعادت ارادت خود محروم گردانیدم از ان روز باز
 درین کار مشغول شدم چون این ضعیف بخدمت شیخ نصیر الدین محمود
 رحمت اللہ علیہ پیوست بعد پوسے بوس پیغام آں شخص بگذارد و ہم شیخ فرمود
 این معاملہ ایست کہ اورا با حضرت سلطان المشائخ فرود آمدہ جواب
 سلطان المشائخ سے یاید بوقا من اینقدر میدانم کہ در حقیقتہ او در قصہ

کیتھل او خود را از مریدان سلطان المشائخ سے گویا نید و براں بسندہ میگرد
 مرید ہم میگرفت و خلق بر دست بیعت میداد این خبر بسلاطان المشائخ
 رسانیدند فرمود کہ او ایمان سلامت نبرد آدمیم بر سر حرف چون کار بریں
 منوال است این چند روز عمر که مانده است در گوشه مشغول شده بگذرد
 چنانکه هیچ کس جز حق تعالی برآں مطلع نباشد تا مگر ایمان سلامت توانی
 برد و این کار که تو پیش گرفته بمنزلہ حلوائے است کہ کل زیر تعبیه کرده باشند
 ظاہر این بقایت شیریں سے نماید قاما باطن زہر بلابل است این دو پھر کہ
 بزبان مبارک حضرت شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین گذشتہ است
 مناسب اینغی است دو پھر گشت ہونہن کار بری تا کان ہست منکی
 بس کن سے مہن گہوریں تہد کہنا خواجہ حکیم سنائی گویا بیات

چند ازیں دیو بودن مستور
 یکدم از غایت پشیمانی *
 در وہ دیدہ تو پرده تست *
 ترسد باطنت بکار خدا سے
 نیست یوشیدہ شرم دار آخر
 زرنہ آتش ز راند و دے
 خرقة کوتاہ دستگاہ دراز *
 زہر کے چارہ کب و بود *
 نیل بس بایزید بسطامی است

کاسے قننت امر دیورا مامور
 دیدہ بگشایے در سلمانی
 تا بدانی کہ ہر چه کردہ گشت
 تا کند ظاہرت بظاہر اسے
 اسے ہم باطنت سوئے ظاہر
 آتش در و دین نہ دود سے
 راستی از تو کے پسند و باز
 خرقة کوتاہ کنی چه سود بود *
 رنگ پوشیدن از تا کامی است

باب ہفتم در بیان اہلارت و آداب آن و در بیان ادعیہ
 ماثورہ و ادراذ مقبولہ کہ منقول است از حضرت با عظمت شیخ شیوخ
 العالم فرید الحق والدین و از حضرت سلطان المشائخ نظام الحق و از شیخ
 والدین قدس العدم سہما العزیز عرض سے دار و کاتب حروف برآ سے

بمعنی مقصود

میرداں مشغول برانجھاد عیہ ماثورہ واورادے کہ مشایخ کبار و جمہور سالکان
 طریقت بجائے آورده اند بیشتر و اوراد شیخ شیوخ العالم شہاب الدین
 سہروردی قریں السدرہ العزیز مسطور است فاما مقصود کاتب حروف
 آنست کہ ادعیہ ماثورہ و اوراد مقبولہ کہ از سلطان المشایخ منقول است
 درین کتاب نویسد بزرگے خوش گوید بیعت مرالیمان تو بایر شکر چہ سود کند
 بجائے ہر تو نہی دگر چہ سود کند تا از برکت آں ادعیہ ماثورہ و اوراد مقبولہ
 کہ بزبان مبارک گذشتہ است زودتر طالب مطلوب و عاشق معشوق برس
 انشا اللہ تعالیٰ نکتہ در بیان طہارت و آداب آں سلطان المشایخ
 قدس شروع فرمود کہ طہارت بر چہار مرتبہ است اول آنکہ ظاہر پاک گرداند
 از حدیث و غیبت و دم آنکہ اعضا را از گناہاں پاک گرداند سوم آنکہ دل را از
 اخلاق ذمیہ پاک گرداند چہارم آنکہ سیر را از جز خدای تعالیٰ پاک گرداند قولہ
 تعالیٰ فیہ رجال یحبون ان یتطہروا واللہ یحب الم تطہرین این آیت
 در وصف اصحاب صفہ منزل است کہ اسے محمد اندرون مسجد درانت
 کہ خود را از احداث و احتیاط و نجاسات پاک دارند خدای تعالیٰ عزوجل
 دوست دارد و پاکال را و کاتب حروف بخط مبارک حضرت سلطان
 المشایخ نوشتہ دیدہ است کہ بوقت طہارت ابن را از آستین چپ کند
 و در نور دن در خل آستین راست و متوضی باید کہ نیم گز فراخ باشد و
 یک گز دراز و در شوق ہر چند کہ باشد و گلوخ مستعمل جدا نہد طرف نجس
 سوسے زمین کند و نمے فرمود کہ احتیاط و وضو شرط است آنقدر کہ
 دل بیار آمد یعنی چند گام شمرده کہ سے گردند و بعضے غفلت
 این بشمار راست نیاید و این معنی مکان تعلق ندارد و ہر زمان تعلق
 دارد یعنی اعتبار آنست کہ آں زمان کہ دل بیار آمد بسندہ کتہ
 و در وضو ہر عضوے کہ بشوید دماغے کہ در حق آں عضو آمدہ است

اول برضاد

در وقت نماز
 زک نیم گز
 شاد است
 و قسم بود
 اوراد

بخواند و کاتب حروف بخط مبارک حضرت سلطان المشایخ نوشته دیده است و در
 حدیث است ان الوضوء مفتاح الجنه یعنی وضو کلید بهشت است و فی الحدیث
 ووضوء الشتاء یعنی غسل استناده یعنی وضو در زمستان میباید چهار بار را
 و فی الحدیث یثابرت و وضوءک فی صیفره نحاس فان الملائکه تنظر من یحییها
 و این نیز در قلم آورده است ان عمره استاذت علی راجب لیلقاه و اخلق الیاب
 و ابطاء فی الاذان قال الراجب و جعلت فی الانجیل من کتبها کانت
 فی امان الله و رأیت علیک اثر الشیطان فحفتک فتوضاءة و توضاءة
 اهل بیتی یکنونک امنت امانک و فی رواية لما کان الم رسول الله
 الله علیه و آله و سلم و این نیز در قلم مبارک آورده کانت عايشة
 رضی الله عنها تقول سمعت الاذان فوضعت المیزل و لم تد غسل
 ما مدت و توضاءت فقیل لها فی ذلک قالت قال رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم کل عمل یعمله العبد بعد الاذان
 فهو صیب الشیطان و نیز در قلم آورده ان الملائکه لتنظر من یحییها
 الشتاء رحمة للفقراء لتیسر لهم سبأ الوضوء و نیز در قلم مبارک آورده
 من لزم اربعه لم یفقیر هو و عیاله ابد القیامه قبل
 الصبح و الوضوء قبل الوقت و السد خول فی المستحی
 قبل الاذان و السکوت بعد السور و فی الحدیث
 ان للوضوء شیطانا یدعو الی الاسراف فی ضرب
 الماء و هذا ما یبکی المرید ابتداء الحکمة ان
 سئمت ان الی انی کان یوضاؤ فی الشتاء و یغید
 غسل الذحضاء فیقول العفو سمعها یفنا
 یقول العفو فی العلم نون یوما یصل
 علی فضله الفم قبل لده یصل

عَلَى فَضْلَةِ الْعَمَّةِ قَبْلَ لَهْ أَصْلَى عَلَى الْعَوَاثِدِ قَالَ هَذَا إِذَا اخْتَلَفَتِ الْعُلَمَاءُ فِيهِ
وَعَمِيَّةٌ نَزَّ قَلَمٌ سَابِرٌ أَمْرٌ وَوَدَّ قَالَ الشَّيْخُ كَمَا ظَهَرَ مِنَ الْأَذْنِ مَحْسُولٌ مَعَ الْوَجْهِ
وَمَاهَمُوا بِالْحَيْثُ تَمْسُوحُ مَعَ الرَّاسِ وَنَزَّ قَلَمٌ سَابِرٌ أَمْرٌ وَوَدَّ بَعْضُهُ رَا مَحْمُودٌ
كَمَا اعْتَصَمَ وَضُورًا بِرُومَانِي خَشَكُ كَتَرْتَا كَتَرْتَا عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَانِ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَدْ يَنْدَشِفُ بِهَا بَعْدَ الْوَضُوءِ وَرُومِي
كَانَ يَلْعَقُ بِهَا قَدَّ بِيضَاءَ يَمْسُحُ بِهَا وَجْهَهُ عَنْ مَقَاذِرَ أَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَوَضَّأَ مَسَحَ بِهَا وَجْهَهُ يَطْمِئِنُّ تَوْبَهُ وَفِي الْحَدِيثِ
يَوْمَ يَرْتَجِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَيُورَثُ أَعْمَالَهُ فَمَنْ حَجَّتْ سَيِّئَاتِهِ عَلَى حَسَنَاتِهِ قَبْلَهُ
بِحِرَاقَةِ النَّبِيِّ كَانَتْ يَمْسُحُ بِهَا وَجْهَهُ وَاعْتَصَمَ بِهَا فَيُورَثُ فِي كَفَيْهِ حَسَنَاتِهِ فَتَمَّ
تَحَجَّتْ حَسَنَاتِهِ وَبِهَذَا أَلَمْ يَكُنْ أَبُو حَنِيفَةَ مَسَحَ الْوَضُوءَ بِالْحِرَاقَةِ وَنَزَّ قَلَمٌ سَابِرٌ
وَرَقْلَمٌ أَمْرٌ وَوَدَّ وَضُورًا سَابِرٌ نَزَّ قَلَمٌ سَابِرٌ آيَادُ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ
بِرِيشَتِهِ كَفَشَ نَهْدَ الْقَوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا تَوَضَّأَ فَايُنْ وَأَبَا يَمْسُحُ وَإِذَا وَضَّأَهُ
فَايُنْ وَأَبَا يَمْسُحُ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ
كُوزَهُ دَائِرِيَّةٌ بِيضَاءُ خَيْرٌ نَهْدَ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ
نَشُودُ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ الْبُحْبُورِ
رَاسْتِ فَرَا تَكُنْ وَرَاسْتِ خُودِ بِنَشَانِ سَجَادِهِ دَرَّاسْتِيْنِ چِپِ نَهْتَا بَدَسْتِ
رَاسْتِ مِيْرُوْنِ كَشْدِيْعِيْهِ تَحِيْمَتِ وَضُورِيْكَرُوْرُوْرِيْ رَكْتَمِيْ بِيْ فَاخْتَمَسْتِ كَانِ بَارِ
اِخْلَاصِ خِرَاطِيْدِيْ رَاسْتِ سَلَامِ صَلَوَاتِهِ تُوْبِيْ وَوَايِيْ وَعَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ
تَشَوُّبِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ وَوَايِيْ
كَمَا أَحَبَّ فَاجْعَلْنِي لَكَ كَمَا أَحَبَّ اللَّهُمَّ اجْعَلْ بِيْ خَيْرًا مِنْ خَيْرِيْ
وَاجْعَلْ عَلَوِيَّتِيْ مَهَابِيَّتِيْ اللَّهُمَّ رَزَقْنِي حَسَنَ الْاِخْتِيَارِ وَوَمَحِيَّتِيْ شَرَّ الْاِخْتِيَارِ
وَصَدَقَ الْاِخْتِيَارُ وَصَلَّيْتُ الْاِخْتِيَارِ الْحَسَنِ رَاشِدِيْ كَمَا نَشِئْتُ
اِبْرَاشَانِيْ كَمَا يَقُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ أَمْرِ عَلَى حَاجِبِيْ رَاشِدِيْ

مِنَ الْوَبَاكِ وَالْغَاهِ مَوْعِي لِبِشَانَةِ كُنْ وَنَقْلُ اسْتِ مَرْكَةِ الْمَنْشَرِ وَرِشَانَةُ كُنْ
 بِرُودِ اِمْرِئِ النَّوْزِ بِرُودِ نَبِيِّ بَرُودِ فَرَاخِ يَاشَدُ چُونِ شَانَدِ وَرِشَانَةُ دَاں كُنْ جَانِبِ
 فَرَاخِ تَرِبَالَا يَاشَدُ شَانَدُ اَكْمَرِ پَرِشَانِي اسْتِ يَآيِدُ كِه پَشِيدِه يَاشَدُ وَسُلْطَانِ الْمَشَايِخِ
 بِرَا مِي خَسِرُ وَوَنُوشْتِه بُوَدُ كِه شَانَدُ فَرَسْتَادِه شَارِه اسْتِ وَآں نَشَانِ خَيْرِ اسْتِ وَ
 جَابِ وَبِكْرُ دِرْ قَلَمِ اُورْدِه اسْتِ چُونِ اَكْمِيْنِه بِنُكْرُ وَبِكُوِيْ كَلِمَةُ اللّٰهِ الَّذِيْ خَلَقَنِيْ وَخَسِرُ
 خَلَقَنِيْ وَخَسِرَنِيْ وَآخِسْتِنِ صُوْرَتِيْ اَللّٰهُمَّ قَلِّ اَحْسَنْتَ خَلْقِيْ مُحَمَّدٌ خَلَقَنِيْ وَوَرْتَحِيْتِ نَبُو
 سْتَحِيْتِ مَسْجِدِ اَدَمِ نَمَآيِدُ كِه دَرِ وَاثَرِ اَتَا مِ اسْتِ وَكَلِمَةُ اَنْدَا مَعْرُوبَا وَضُوْا اسْتِ
 بِبِيْعِ بِلَاسِ وَكَلِمَةُ كَرُوْدِ اَوْنُكُرُوْدِ رِيْمَانِ كَلِمَةُ طَهَارَتِ وَآوَابِ اَنْ اَنْجِيْمِ
 اَرِشَادِ وَوَنُوشْتِه كَلِمَةُ مَبَارَكِ حَضْرَتِ سُلْطَانِ الْمَشَايِخِ اسْتِ حَدِيْثِ
 اَبَا بَعْدِ اسْتِ عَرَبِيْ مَرْقُوْمِ اَنْدُ تَرْجُمَهْ اَنْ بَعْبَارَتِ فَاْرِسِيْ بِسَبَبِ كَمِ عَرَفِيْ
 حَاشِيَهْ دَرِ مَتْنِ بِقَلَمِ سَيِّدِ اَبِيْدِ تَرْجُمَهْ حَدِيْثِ كِه وَفِيْلِ اَرِشَادِ مَبَارَكِ كِه كَاتِبِ
 حَرُوْفِ مَبَارَكِ حَضْرَتِ سُلْطَانِ الْمَشَايِخِ قَاْسِ اَللّٰهُمَّ اَعَزِّزْ نُوْشْتِه بِيْدِه اَسْتِ
 اَعْلَانِيْ حَدِيْثِيْ كِه وَرِجْمَهْ تَرْجُمَهْ اَنْ بِقَلَمِ نِيَا دِه اَيْسْتِ فِيْ اَلْحَدِيْثِ لَا يَكُوْنُ
 وَضُوْا كِ تَرْجُمَهْ وَدَرِ حَدِيْثِ دِيْگَرِ اَيْدِه اسْتِ اَكُو كِه نِيَا شَرُ وَضُوْا كِه تُوَا سَيِّ مَوْزِنَا
 دَرِ اَوْنَدِه بِيْلِ وَكَانِيْ زِيْرَا چِه بَدْرَسْتِيْ كِه فَرَسْتِه كَلِمَاتِ سَيِّ گَرِيْزْدَا رِيْوَسِ اِيْسِ اَمْرِ
 اَوْنَدِ تَرْجُمَهْ اَنْ عَمْرُ بَدْرَسْتِيْ كِه حَضْرَتِ اَسِيْرِ الْمَوْمِنِيْنَ عَمْرُ عَضِيْ اَللّٰهُمَّ اَوْزِنْ اَطْلِيْبِ
 بِرِ اَبِيْسِيْ تَا مَاتَاتِ كُنْ اَوْلَ اَبِيْسِ اَنْ اَبِيْسِيْ بِنْدُ كَرُوْدِ رَوَا زِهْ رَا وَرَنْكُ كَرُوْدِ اَوْزَانِ
 اَوْنِ وَكَلِمَاتِ سَيِّ رَا سَبَبِ يَافْتِهْ اَمِ دَرِ اَنْجِيْلِ كَسِيْ كِه وَضُوْا كُنْدِ يَاشَدُ اَرَامَانِ خُدَا
 وَبِيْدِمِ وَرِ قُوْا اَشْرَاطِ شَيْطَانِ اَبِيْسِ يَرَسِيْدِمِ اَبِيْسِ وَضُوْا كَرُوْمِ وَضُوْا كَرُوْ اَهْلِ خَانَدِه مَسْ
 تَا يَاشَدُ اَرَامَانِ اَنْ تُوُوْ رَا اِيْتِ دِيْگَرِ اَيْدِه اَسْتِنْدَا كِه بُوْدِ اَنْ كَذْرَفَهْ رَسُوْلِ خُدَا
 صَلِيْ اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نَهْ عَمْرُ تَرْجُمَهْ كَانَتْ عَايِشَةُ بِوَدِ عَايِشَةُ رَضِيَ اَللّٰهُ عَنْهَا كِه رِيْسَا
 مِيْرِ سَيِّدِ اَبِيْسِ اَوْزَانِ اَبِيْسِ بِنْدِ اَبِيْسِيْدَانِ رَا وَنَهْ وَاحِلِ كَرُوْتَا رَسِ رَا
 كِه بَرُوْرْدِه بُوْدُ وَضُوْا كَرُوْ اَبِيْسِ كَلِمَةُ شَدْمَرَا اَعَايِشَةُ رَا عَايِشَةُ كَلِمَةُ كِه رَسُوْلِ خُدَا

در ترجمه
 در متن
 در حدیث
 در روایت
 در کتب
 در آثار
 در کلام
 در فقه
 در حقوق
 در تاریخ
 در جغرافیا
 در طب
 در نجوم
 در کونیه
 در فلسفه
 در منطق
 در اخلاق
 در تربیت
 در سیرت
 در حدیث
 در تفسیر
 در فرائض
 در زکات
 در صدقات
 در نماز
 در روزه
 در حج
 در عمره
 در جهاد
 در سیاست
 در اقتصاد
 در مذهب
 در عرفان
 در تصوف
 در سنی
 در شیعه
 در اهل بیت
 در ائمه
 در بزرگان
 در علمای
 در مشایخ
 در شیخان
 در مفسران
 در محدثان
 در روایتان
 در کاتبان
 در نویسندگان
 در مترجمان
 در محققان
 در دانشمندان
 در بزرگان
 در علمای
 در مشایخ
 در شیخان
 در مفسران
 در محدثان
 در روایتان
 در کاتبان
 در نویسندگان
 در مترجمان
 در محققان
 در دانشمندان

آفتہ سے اکثر علیہ وآلہ وسلم پر علی کہ کند بندہ آن عمل را در میان اذواں پس در آن
 عمل بہر شیطان باشد ترجمہ آن الملائکہ بدستی کہ خورشیدگان ہر آئینہ خوش
 سے شوہد بر قطن سرما از جہت رحم کردن مرفقہ ارا تا آسان شود ایشان را تازہ
 کردن و وضو سے ہر نماز ترجمہ میں لازم کسیک لازم گیر و چار چیز ہرگز محتاج نشو
 او تو ابیان او ہمیشہ اول بر خیز و پیش از طہیج دوم وضو کند پیش از وقت تیموم
 و مسی در آمد پیش از اذواں چہارم خاموش بودن اختیار کند بعد از اذواں
 و ترجمہ آن اللوضو و در حدیث دیگر آمدہ است کہ برائے وضو شیطانے است
 کہ میخواند صاحب وضو را بسوئے اسراف در سختن آب و این چیز سے است
 کہ گرفتار سے شود درید و راتہ اے حال چنانچہ نکایت کردہ شدہ است
 بدستی کہ سلیمان دارانی بودہ است وضو سے کرد در سر ما بازا عاہدہ میگرد
 و شستن اعضا را پس سے گفت آمرزش میخواہم پس شنید گویندہ را کہ سے
 گوید آمرزش در علم است روز سے میخواہم آل سلیمان دارانی کہ نماز گزار و بر
 پس خوردہ گویندہ گفتہ شد اورا آیا نماز سے گذاری بر چیز سے ناپاک گفت این از
 جنس چیز نیست کہ اختلاف کردہ اند علماء در ترجمہ قالت عائشہ گفت عایشہ
 رضی اللہ عنہا بود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم پر چہ کہ میکشید باں پر چہ آب اعضا وضو بعد
 از وضو کردن و روایت گفتہ شدہ است یعنی مایید باں پر چہ و خود را و روایت
 کردہ شدہ است از معاذ این کہ سے گوید دیدیم رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم
 وقتیکہ وضو میکرد سے مایید و جہ روئے خود را بکنارہ پر چہ خود در حدیث دیگر
 آمدہ است و آوردہ سے شود مرد سے روز قیامت پس وزن کردہ میشود
 عظام سے او پس غالب میشود بدیہا سے او بر نیکی ہا پس آوردہ پر چہ کہ ماییدہ است
 باں پر چہ روئے خود و اعضا سے وضو سے خود پس نہادہ سے شود آن پر چہ پلک
 نیکی ہا سے او پس غالب سے آید و بسیار سے شود نیکی ہا سے او بر بدیہا سے او

قال اشعری گفت شعبی پس چیزے کہ ظاہر گوش است شمشہ شدہ است با برکت
 و چیزے کہ باطن گوش است مسح کردہ شدہ است با سر ترجمہ لقولہ علیہ السلام
 وقتیکہ پیشہ شاماعلین را پس شروع بکنیہ از پاسے راست و وقتیکہ برآید
 شام از پاسے تعلین را پس شروع بکنیہ از پاسے چپ ترجمہ اللهم انت نفسی
 اسے بار خدا یابدہ نفس مرا پرہیزگاری و پاک گرداں آن نفس را تو بہترین
 پاک کتدگانے تو متصرف هستی بر آن نفس و تو یاری و بہندہ مرا آن نفس را
 و تو خداوند آن نفسی و تو مرا دوست تر هستی پس بگرداں تو مرا برائے ذات
 پاک خود و چنانچہ دوست میداری تو اسے بار خدا یا بگرداں تو باطن مرا بہتر از ظاہر
 و بگرداں تو ظاہر مرا نیکو اسے بار خدا یا تو روزی کن مرا خوبی و نیکو آگاہی
 خود و درستی پند گرفتن و براستی احتیاج و رجوع بسوئے تو و روزی کن ما را
 نیکان ترجمہ الحمد للذی جمیع سپاس و ستایش مر خدا سے را رسد کہ پیدا کرد
 پس نیکو ساخت اعضا سے مرا و تصور کرد مرا پس خوشنما و زیبا گردانید صوت
 مرا اسے بار خدا یا چنانچہ نیکو خلقت مرا نیکو گرداں خلق مرا و از انس صحابی
 منقول است کہ چون رسول علیہ السلام در مدینہ آمد من ہشت سالہ بودم فرمود
 کہ اسے پس اگر توانی بیوستہ با آبدست باشی زیرا کہ ہر کہ را شیر اجل و عقاب
 مرگ بچنگل برگیرد و او با آبدست باشد خلعت شہادت مراورد ہن کہ الو طفق
 میں من اسمن ارا اللہ تعالیٰ ترجمہ آبدست را زیست از رازے خدا سے برتر
 و گفتہ اندیشترے عذاب گور کسے باشد کہ در وضو احتیاط کند و اگر سنتے از سنت
 بجا آرد چنانکہ دور کردن ناخن و مو سے سر و جزاں باید کہ با وضو باشد زیرا
 کہ خدا سے قیامت ایشان حساب طلبن کہ ما را از سر بلیدی دور کردی و نیز نور
 قلم مبارک آوردہ کہ شیخ روز چارشنبہ در حمام رفتے و خلق فیہ الشجرہ ترجمہ و ترا
 شیدے در آن حمام مو سے سر را در وقت خلق بلوید اللهم اعطنی کل
 شیء یصلی علیہ من المسلمین و یصلی علی آبائہم و اولادہم و اولادہم

منقول است

ترجمہ بار خدایا پر بخش مراد مقابلہ ہر موسے پاس کے دروینا و نور سے درخشاں
 در آخرت روز چھٹینہ ناخن چھیندہ ہر کہ وقت ناخن و موسے لبستان بگوید
 بِسْمِ اللّٰهِ وَعَلَى سُنَّةِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ بِسْمِ اللّٰهِ بِسْمِ اللّٰهِ بِسْمِ اللّٰهِ بِسْمِ اللّٰهِ بِسْمِ اللّٰهِ بِسْمِ اللّٰهِ
 تمہ است و اگر خلق کن روا باشد حلق الشارحی و قَالَ ابْنِ عَبَّاسٍ اَنَّ السَّنَةَ
 الْفَتْحُ الْاِخْتِاطُ عَلَى الْوَجْهِ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَاحْفُوا اللِّحْيَ
 وَانْقُضُوا الشَّعْرَ الَّذِي بَيْنَ الْاُذُنَيْنِ ترجمہ گنتہ است شافعی بدستی کہ من میدا تم
 این سنون موسے یعنی بر کنان مگر آنکہ من قدرت و طاقت و پروا داشت بر رو
 آن ندارم گفت پیغمبر علیہ السلام سبک بکنید پروت را و دراز بکنید ریش را
 و دراز بکنید رید و برکنید موسے بار کہ در پیشی باشد دین و رقم مبارک آورده قال
 عَلَيْهِ السَّلَامُ نَوْمُ الْبَيْتِ بَيْنَ عَقْدَةِ الشَّيْبِ وَالْحِجَابِ اِذَا دَخَلَ بَسَاءً لِكُنْزٍ وَاسْتِغْنَا
 مِنَ الشَّرِّ ترجمہ گنتہ پیغمبر علیہ السلام نیکو خانه است حمام کہ داخل شود و در آن
 درجی بر مسلمان در انجام و تحقیق داخل شود و سوال کن غیر را و پناه طلب از آتش
 شرح و روحم در آمدن بگوید اللّٰهُمَّ اِنِ اسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَاعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ
 قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا نَحَاهُ نَارُ حَمِيمٍ عَلَى امْتِي مِثْلَ عَرِيضَةِ الْبَحْرِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ
 و دخول الحمام الا باذن ازار علی الامین و ازار علی العین ترجمہ اسے بار خدایا
 بدستی کہ من بخوانم از تو بہشت را و پناه بگویم از آتش و درخ گفت پیغمبر علیہ
 السلام بدستی کہ نیست گرمی آتش و درخ بر است من گمانند گرمی حمام
 گفت حسن خوب نیست و داخل شدن در حمام مگر بدو پاسے جامہ یک پایجا
 بر میان و یکسای پایجا بر سر استعمال الاجتہاد نورث البرہن ترجمہ پاسے
 بہشت بہ نختہ حال کہ استعمال خشت پنختہ میرساند بر من را و نزدیک محققان
 ہمارا اعمدا آست کہ جوارح را از خلایق دریم پاک کند و تجارت عمل آنکہ
 از ربا و سمع با خلاص بخش کوشد و نیز بخط مبارک حضرت سلطان المسئلح
 نوشندہ و بر ہم الحجامہ علی الیق فیہ اشفا و برکت و یزید فی العطل و ذوالحفظ

لمن اجتمع في يوم الخميس والاحد وكن لك يوم الاثنين والثلاثاء فانه اليوم الذي
 كشفت الله عن ايوب البلاء واصابه يوم الاربعاء ليلة الاربعاء والربيع
 ويا احد من الجن ام واليه من الذي يوم الاربعاء وليلة الاربعاء لله اي
 عليك بهما ترجمه خول گرفتار بشا خبا قیل از چیز سے خوردن بیستی نہا ر
 وریں شفاست و برکت و زیادہ میکند و در آنا نگی و در جات پس کسے کہ خون
 بر آرد پس بر اسے آں پنجشنبه و یکشنبه است و چہنیں است روز و مشہد
 و شنبہ زیرا کہ بدستی کہ روز شنبہ روزے است کہ دور کردہ حق تعالی
 از حضرت ایوب علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام بلار اور سیدہ است
 آں بلا اور روز چہار شنبہ و ظاہر نشدہ است بچہ کی از بیماری و سپیدی
 بدن چکیدن گوشت اخصا گور روز چہار شنبہ و شب چہار شنبہ اسے لازم
 بگیرد پیراں روز شب تکبیر و ریات اور روز سلطان المشایخ قدس
 سرہ سے فرمود وقت صبح این سہ کہت سہ یا بخواند بر اسے محبت حق تعالی
 فسبحان اللہ حیون تمسون و حیون تصبحون و لا احمدا فی السموات والارض
 و عشیاء و حیون تظہرون یعنی صبح احمی من المیت و یخرج المیت من الحي و یحیی
 الارض بعد موتها و کذا لک الخ حیوان ترجمہ ہیں بیپا کی یا کوئی حقیقتاً
 پیپا کی یا کوئی وقت شام و وقت صبح و مراد اسے زوستا پیش آسمانیاں
 و زمینیاں و بیپا کی یا کوئی خدا تعالیٰ را وقت عشاء و وقت نہرے بر آرد
 خدا زندہ را از مردہ و سے بر آرد مردہ را از زندہ و زندہ میکند خدا تعالیٰ
 زمین را بعد مردن شدن آں زمین یعنی خدا تعالیٰ مسلماناں را انکافرا
 و نیک بختاں را از بد بختاں و صما کجاں را از فاسقاں و چہنیں سے بر آرد
 خواہد شد شما بعد از خواندن این سہ کہت کہ بقلم رفت دو رکعت سنت
 نماز باند و بگزارد در رکعت اول الم تشریح و در رکعت دوم الم تر کیف تجاوند
 سلطان المشایخ قدس سرہ العزیز سے فرمود بدیں وضع یواسیر و شنبہ

تفہیم

و سے فرمود میان سنت نماز با یاد و غرض چہل و یکبار الحمد استصلح مسیح الرحیم و الام
 الحمد یعنی بسم اللہ الرحمن الرحیم الحمد لہ رب العالمین الخ بہرہے کہ خواند بفضل حق
 تعالیٰ آن ہم برآید بعد نماز با یاد و کجاعت بگذارد و نو و نہ نام بحضور تمام و ادویہ
 ما ثورہ کہ آمدہ است بخواند و سے فرمود بعد از نماز با یاد و بفتا و بار یا و سبحان بگویند
 (موردی) او تمورگر و دو سے فرمود از خواجگان ما نقلست کہ ایں دعا بعد
 از نماز یا دعا بخواند اللہم زد نولنا و زد سرورنا و زد حوضنا و زد معرفتنا
 و زد طاعتنا و زد نعتنا و زد صحبتنا و زد عشقنا و زد شوقنا و زد وقتنا
 و زد حصولنا و زد قوتنا و زد قبولتنا و زد آسنا و زد علمنا و زد حلمنا و زد جہتنا
 یا ارحم الراحمین و ایں وقت را غنیمت دار و تا طلوع آفتاب چنانکہ بعد از نماز
 دیگر تا غروب ترجمہ و عایا بار خدایا زیادہ کن نور مرا و زیادہ کن خوشی مرا و زیادہ
 کن حضور مرا و زیادہ کن معرفت مرا و زیادہ کن طاعت مرا و زیادہ کن نعمت
 مرا و زیادہ کن محبت مرا و زیادہ کن عشق مرا و زیادہ کن شوق مرا و زیادہ کن
 ذوق مرا و زیادہ کن بازگشت من از عصیت و زیادہ کن قوت من بر طاعت
 و زیادہ کن دستگی من با خود و زیادہ کن علم مرا و زیادہ کن حلم مرا بواسطہ ہدایتی
 و بخشش خود سے مہربان ترین مہربانان و بخششندہ ترین بخششندگان و
 حضرت سلطان المشائخ سے فرمود بہرکہ ایں دو وقت را غنیمت دار و ہر صبح
 در میان ایں دو وقت رفتہ باشد از در گذرند حکم او کا لظہر المتخلل بین
 اللہ میں باشد ترجمہ مانند پاکی کہ در میان دو ناپاکی است ایں در حق عوام
 است اما خواص را باید کہ شب و روز را غنیمت دانند و وقت خود را سمور
 داشتند عادت سازند کہ خاصہ فقیر است کہ الفقیر بن الوقت بزرگے
 خوش گوید بہت بر دست فقیر نیست نقد سے جز وقت ہاں نیز کہ از دست
 رد و اسے برود بعد ہسبعات عشر بخواند بعد از سبعات
 عشر شمشیر را بزرگ گوید تو فنی مسلک او الحقنی بالصالحین و سے فرمود

کہ شیخ شیخ العالم فرید الحق والدین قدس سرہ العزیز مراد خواب فرمود بعد
 سبعتا عشر شش یا تو فانی تو فانی مسلماً و المحقق بالصلحین و از خدمت شیخ
 الشادات سید حسین رحمۃ اللہ علیہ تمکلت کہ مے فرمود من از حضرت صلوات
 المشایخ شنیدہ ام بعد سبعتا عشر شش بار اللهم اهل فی بوفعتک باید
 گفت چون این فائدہ یکے از یاران اعلیٰ از سلطان المشایخ پرسید و از
 سید حسین مرحوم روایت کرد سلطان المشایخ فرمود آرسے مرا پیغمبر صلی
 علیہ وآلہ وسلم در خواب فرمودہ است بعد از سبعتا عشر شش بار اللهم اهل
 بوفعتک بگو کہ مے فرمود کہ ابراہیم تھی یکے از اصلااں بود او در قنات کعبہ
 بہتر خضر علیہ السلام را دریافت از دست بخشے طلبید بہتر خضر علیہ السلام
 سبعتا عشر بیا موخت و گفت من از حضرت رسالت صلوات اللہ علیہ وسلم
 روایت مے کنم فرمود مردے سبعتا عشر بیوستہ خواندے آن مرد در راہ
 سیرت طایفہ راہ زنان برخاستند تا او را ہلاک کنند دریں میاں وہ سواریاں
 شدند ہر وہ سر بہنہ بودند آن مرد ایشان را پرسید کہ شما کیا نید گفتند سبعتا
 عشر آن وہ دعا کہ ہر روز مے خوانی ہفتگان بار این مرد گفت سر بہنہ چرا
 ایڈ گفتند بر سر دعا بسم اللہ الرحمن الرحیم نے گوئی دریں محل از
 سلطان المشایخ سوال کردند کہ تمہیہ کجا گویند فرمود بر سر سورہ چون
 وقت اشراق رسیدے آفتاب یک نیزہ بالا یاد و بر آید نماز اشراق
 بگذرد سلطان المشایخ مے فرمود دو رکعت شکر اللہ در رکعت اول بعد از
 فاتحہ آیت الکرسی تا آنجا کہ وہم فیہا خالدون و در رکعت دوم آمسن
 الرسول تا آخر آیت اللہ فی السموات والارض تا آنجا کہ واللہ بكل
 شئی علیم بعد از آن دو رکعت استفادہ در رکعت اول بعد فاتحہ قل
 اعوذ برب الفلق و در رکعت دوم بعد فاتحہ قل اعوذ برب الناس بعد
 از آن دو رکعت استخارہ در رکعت اول بعد فاتحہ قل یا ایہا الکافرین

دو رکعت دوم بعد فاتحہ اخلاص متعاقب اس دو رکعتوں کا تھا اور عیدہ کہ آئندہ اس
 بخواند بعد ازاں رلوی اس نماز فرمود و دو رکعت دیگر است خواہم گفت اس
 سخن بر زبان مبارک راند و چشم چرب کرد و گفت اس روز کہ شیخ شیوخ العالم
 فرید الحق و الدین قدس اللہ سرہ العزیز نماز شراق فرمود ہمیں شمش رکعت
 فرمود گفت اس دو رکعت دیگر خواہم فرمود و فاما در او را شیخ شیوخ العالم
 شہاب الدین سہروردی قدس اللہ سرہ سے نویسد کہ اس دو رکعت
 دیگر است شہاب گویند دو رکعت اول بعد فاتحہ سورہ واقعہ و دو رکعت دوم
 سبح اسم بخواند بعد از نماز تسبیح مشغول شو و بعد از نماز تسبیح در ہر رکعت یکبار
 این دعا بخواند سبحان اللہ ملاء علیین ان و ملتہی العلی و مبلغ الرضا و زنة
 العرش ترجمہ پاکے خاص خدا تعالیٰ راست مقدار پرسی پانہ ترا زو و مقدار
 انتہا سے علم او تعالیٰ و مقدار رضا سے او از بندگان و مقدار وزن عرش
 و شتر سے فرمود کہ صلوات الصلوٰات پہچو نماز تسبیح است و بجائے تسبیح صلوات
 گوید و اس دو رکعت است خواہ در شب بگذارد و خواہ در روز ما بعد از شراق
 دریں نماز اثر بسیار است بہر نہی کہ بگذارد اس ہم بر آید و سے فرمود اس
 نماز رنکہ جمعہ بعد از شراق بر اسے بہر نہی کہ بگذارد بر آید و سے فرمود و
 رکعت شکر روز بگذارد و در ہر رکعت بعد فاتحہ پنج بار قل هو اللہ احد بخواند
 بعد فرمود ہر روز بوقت طلوع آفتاب ز ششمہ بالا سے بام کہید بر آید و نہا کند
 اسے مسلمانان و اسے امتان محی صلعم شمارا خدا سے تو اسے روز سے
 بخشید نو و شمارا روز سے در پیش است و آن روز قیامت است براسے
 آن روز دریں روز کار سے بگذرد و رکعت نماز بگذارد ہر رکعت
 بعد فاتحہ پنج بار قل هو اللہ احد بخواند ہر روز شب در آید ہماں فر ششمہ بالا
 بام قانہ کہید بر آید و نہا کند کہ اسے مسلمانان و اسے امتان محمد صلی اللہ
 علیہ و آلہ و سلم شمارا خدا تعالیٰ بخشید نو و شمارا شب سے در پیش است و آن

شب گواراست برائے آن شب دیریں شب کاری سے بکنید و رکعت نماز
 بگذارید و ہر رکعت بعد فاتحہ شریف بار قبل ہا ایہا الکافرون بخوانید بعدہ فرمود
 شیخ جمال الدین حدیثی روایت میگردنظا و یاد نمازیدہ است فاما معنی
 این فرمود اگر تو اند بعد از اشراق حد رکعت نماز کن بعد فاتحہ یکبار اظلاص
 بخواند و یا مشغول بہ ورد و یا نذر و یا بجزا قیام عبادت متصل افتد بعدہ چون
 وقت چاشت در آید و آواز و رکعت نماز بگذار و اقل او چہار رکعت است
 حضرت سلطان المشائخ نے فرمود در چہار گانے اول چہار آنا بخواند آنا
 فتحنا انا ارسلنا انا انزلنا انا اعطینا و در ہر رکعتے یکاں سورہ فضل بسیار است
 و نیز سے فرمود چہار سورہ و الشمس و الليل و انھی لم نشرح در چہار گانے میان
 یکاں سورہ بخواند و نیز سے فرمود چہار قل یکاں سورہ و چہار گانے آخر نماز چاشت
 بخواند و سے فرمود بعد نماز چاشت دو رکعت برائے نعت النفس بگذار و
 در رکعت اول بعد فاتحہ ایتہ الکرسی و الشمس یکاں بار و اظلاص پنجبار و در
 دوم امن الرسول و انھی یکاں بار و اظلاص پنجبار بعد فرسخ گوید اللهم
 انی اسالک العفو والعافیة والمعافات فی الدنیا والاخرۃ ترجمہ یا
 یا خدا یا بدرستی کہ من بخو اہم از تو آمرزش و ایمن بودن از شیخ و بلا و ایمنی
 از عذاب حق ایمنی در دنیا و عاقبت و سے فرمود ہر کہ چاشت بگذار و
 و غم چاشت از و خاست یعنی ہر کہ نماز چاشت بگذار و حق جل و علی اسباب
 معاش او ہیا وارد و بظلمت پارک حضرت سلطان المشائخ نوشتہ دیدہ
 ام اصلى الفضلی اذا بزغت الشمس قال لا حتی یضرب لیسوا اذ الارض است
 والشمس فی اول النهار قبل ان یغلب ضوءها تصفر ثم الیہر لتقاصر شعاع
 عھا ترجمہ بگذارم نماز چاشت را وقتے کہ بر آید آفتاب گفت سہول وقت
 کہ نے بگذار و وقتے کہ پر آگندہ شود روشنی آن در تمام زمین نام آن شمس
 و اول روز پیش ازین کہ غالب شود روشنی آن بر زردی از براسہ کی

روختی اک چوں وقت فی الزوال در آید یعنی سایہ بگرد چہار رکعت فی الزوال یکنوا
 و در ہر رکعت بعد فاتحہ اخلاص پنجگاہ بار یا ذہ بار یا ستہ بار بخواند و این وقت را
 غنیمت شمر و نصف اللیل داند بورد و تلاوت مشغول باشد و سے فرمود و سنت
 نماز پیشین چہار قل بخواند و بعد از فریضہ در دو رکعت سنت اول آیت الکرسی
 و در دوم آسن الرسول بخواند و سے فرمود بعد از اول نماز پیشین ۱۰ رکعت
 صلوات الخضر بگذارد و در آن ۱۰ رکعت ۱۰ سورہ آخر قرآن بخواند و ہر کہ این
 نماز بگذارد یا بہتر خصم ملاقات شود و چوں وقت نماز دیگر در آید سے فرمود و سنت
 نماز دیگر ۱۰ بار سورہ العصر بخواند اول رکعت چہار بار و در دوم ستہ بار و در سوم
 و در بار و در چہارم یکبار و سے فرمود و السماوات البروج براسے وقع و نبل نار
 در سنت نماز دیگر بخواند و بروایتی از سلطان المشایخ در سنت نماز دیگر
 اذینزلت الارض باشہ سورہ دیگر متصل امیر حسن شاعر سوال کرد بندہ بر
 وقع و نبل و نار و در رکعت اول سورہ بروج سے خواند بعد از آن سورہ اذا
 نزلت الارض فرمود کہ تیکو است و سے فرمود کہ شیخ شیوخ العالم فرید السخوی
 و الحدیث قدس المدیرہ الغریزہ در خواب فرمود کہ بعد از نماز دیگر سورہ بنا
 چند بار میخوانی گفت یکبار بعدہ فرمود کہ پنجبار بخوان گفت دریں بشارت
 مقصود سے خواهد بود بعدہ و تفسیر دیدم کہ بعد از نماز دیگر پنجبار سورہ بنما بخواند
 او اسیر محبت حق شود و شیخی لیدیر اللہ ست نام نہادہ شود و اسیر محبت حق
 و استم کہ مقصود شیخ این بود و سے فرمود کہ بعد از نماز دیگر سورہ و النازعہ
 بخواند خدا سے عزوجل او را در گور نگذارد مگر مقدار یک وقت نماز بریں
 سخن چشم پرکب کرد و فرمود آنکہ کسی در گور نماز چگونہ باشد آچنانا باشد
 کہ چون روح بکمال رسد قلب را جذب کند و چون قلب بکمال رسد قلب
 را جذب کند بعدہ سبعات عشر بخواند ہم بر صفتی کہ بعد از نماز زیادہ
 خواند و سے فرمود ہر کہ بعد از نماز دیگر تا غروب بریں ستہ اسم

مشغول شود بہرہی کہ بخواند حق جل و علی بے شک آن ہم بقایت رساند
و این سہ اسم را ایلیا گویند و آن اینست یا اللہ یا رحمن یا رحیم چون وقت
نماز شام در آید مے فرمود در سنت نماز شام در رکعت اول قنل یا ایہا
الکافرون در دوم اخلاص و بروایتی از حضرت سلطان المشایخ
در اول رکعت سبحان اللہ حین تمسک تا آخر در دوم سبحان دیک رب
العزیز تا آخر سورۃ بخواند بعد بیست رکعت او این بگذارد و تحصیل کہ آمدہ است
و سر بسجده برد و سہ بار بگوید اللہم ارزقنی تق بہ لوجیب محبتک فی قلبی
یا محب التوابعین تا اسے بار خدا سے تو سپردم دین و ایمان خود را بہ
بخش و روزی کن مرا توبہ کہ لازم کند محبت تو در دل من اسے دوست دار
توبہ راست و درست کنت گان و مے فرمود کہ شش رکعت بین العشاءین
مے باید گذارد و بعضے اہل ارادت را این شش رکعت فرمودہ است
و مے فرمود در رکعت نماز است بجهت نگاہداشت ایمان
بعد اول صاواتہ مغرب در رکعت اولی بعد فاتحہ اخلاص
بشت بار و قل اعوذ برب الفلق یک بار و در رکعت دوم اخلاص
بشت بار و قل اعوذ برب الفلق یک بار بعدہ سر بسجده نہد
سہ بار بگوید یا حی یا قیوم ثبتنی علی الایمان نگاہ برکت این نماز را
حکایت فرمود کہ شتو دم از خواجہ احمد نیشہ شیخ معین الدین
سنجری قدس سرہ و این خواجہ احمد اعظم صالح بود او گفت مرا
رفیقے بود شکر میوستہ این دو رکعت نماز بگذار مے نما وقت بیگاہ ترے در
اجمیر بودیم نماز شام در رسید باخوت وزواں نمود اگر دید حالے با تعجیل سنت گذاریم
و جانب شہر کہیم آن پایا آنکہ تشویش وزواں بخوشی پنجاں بود البتہ دو رکعت نماز
نگاہداشت ایمان بگذار و الغرض من وقت نقل آن جواس شد و اخیر شد برائے نفس صالح او
شام در معرفت او پنجاں وقت کہ مے باید بخواند کہ خواجہ احمد حکایت نقل آن پنج بریں لفظ ترے

اگر پش کرسی قضا بزند من گواہی دہم کہ باایمان رفت بعد ازاں فرمود کہ
 دو رکعت نماز دیگر ہمہست بعد صلوٰۃ المغرب پیدیں پنج کہ مرایا سے بود ہند
 اور مولانا تقی الدین گفتند سے مرد سے صلح و دانشت را میبوستہ بعد صلوٰۃ
 المغرب دو رکعت نماز بگذارد و در رکعت اول بعد فاتحہ و السمار ذات
 البروج و در دوم و الطارق بخواند سے چون او نقل کرد سلطان المشایخ
 فرمود کہ من اوراد خواب دیدم پر سیدم خدا سے تعالیٰ با توجیہ کرد گفت چون
 کار من تمام شد فرمائے کہ ما میں را بدیں دو رکعت نماز بخشیدیم یکے از حاضران
 گفت کہ این را صلوٰۃ الشکر گویند فرمود خیر این را صلوٰۃ البروج گویند و این
 دو رکعت کہ در ہر روایت با پیدا سے سورہ انعام بخوانند در رکعت اول
 شہر یسین ہزج و در رکعت دوم ہم ختم بریتہرؤن ان صلوٰۃ الشکر گویند
 عن قول میرزا کاتب ہر دو بر آ بچند کہ این دو رکعت نماز صلوٰۃ البروج و دو
 رکعت صلوٰۃ الشکر اہل بیست رکعت او این است و سے فرمود کہ بعد
 صلوٰۃ البروج این دعا بخواند اللہم انی استودعک ایمانی و نبی فاحفظہما
 الحرض احیاء بین العشاءین سنت موکدہ است و بیشتر سے مشایخ این وقت
 را نیت و معمور و ششہ اند و اگر کسی تو اند جمع کردن میان صوم و معمور و
 بین العشاءین اورا او بیشتر آنگہ افطار کند و آن وقت را معمور دار و زیرا
 چہ گفتہ اند صبح صادق و صبح عاشقان صبح صادق و صبح صادق است
 اما صبح عاشقان نماز شام است و چون وقت نماز خفتن در آید چہار رکعت
 سنت بگذارد و سے فرمود در رکعت اول بعد فاتحہ آیتہ الکرسی تا خالدون
 و در دوم اسن الرسول تا آخر سورہ و در سوم شہد اللہ و در چہارم قل اللهم
 مالک الملک بخواند و بعد از نماز خفتن سنت چہارگانہ فصل است و در آن
 نیز ہاں قرأت است کہ در سنت چہارگانہ اول است و سے فرمود کہ
 چہار رکعت صلوٰۃ السعادت بگذارد و در رکعت اول بعد فاتحہ دہ بار اخص

صلوات

دور دوم بیست بار و در سیموم می بار و در چهارم چهل بار بخواند و سے فرمود بعد
از نماز خفتن در رکعت نماز براسے روشنائی چشم بگذارد و در هر رکعتے بعد فاتحه
ببخشیدار سو و کانا اعطینا بخواند و بعد از نماز سکه بار بگوید اللهم متعنی بصبرے
واجتہاها العارث منی یعنی از حضرت سلطان المشایخ روایت سے کند کہ این
نماز بعد از شام بگذرد و هر بار کہ دعا بخواند برز آنگشت بدد چشم فرو آرد و بعد
فرمود از برکت این نماز و دعا کتابها بخط بار یک بوقت نماز خفتن مطا الفیه کتم
و نیز سے فرمود بایسے روشنائی چشم وقع لاله اللهو لحي القيوه بگوید برتر
انگشتان بدد و چشمها بکالد باز بگوید لاله الله لاله الله و لحي القيوه بچنان
کند و باز بگوید و غدت الوجوه لحي القيوه باز بچنان کند چشم باله و نیز فرمود
که هب من و حمد عشق سکه بار بگوید و عرف است هر حرفے گوید و عقده
بعد هر چشم فرو آرد و صحبت کلی یا بدو سے فرمود بعد چهار رکعت صلوات انقا
بگذارد و براسے اتم المهمات و صدگان بار در رکعت اول بعد فاتحه یا الله
و در دوم بار حسن و در سیموم بار حم و در چهارم یا و و و بخواند و سے فرمود صلوات
القدریت بگذارد و در هر رکعتے بعد فاتحه بفتا و بار اخلاص بخواند بعد فراع بفتا
بار استغفر الله بگوید و این دعا بخواند اللهم اذقنی عمل الذی یقر بنی الیاء
و سے فرمود کہ شیخ قطب الدین بختیار قدس الله سره هر شب هزار بار در
گفته پر سپردند کہ در و چه بود این در و میگفت اللهم صلی علی محمد و علی
و نهیبک و حمیدک و رسواک النبى الامى و علی آله بعد فرمودت کس
در و اختیار کردم و بخط مبارک سلطان المشایخ این در و نوشته دیدہ
و عم اللهم صلی علی محمد علی دالبی و الشی و الوری البری الی اب علی
بجہ الارض و الشی تعت البری و روایت سے کند هر شب بوزن
سلطان المشایخ هزار بار در و گفته و هزار بار اخلاص و هر روز بخواند
کہ امام غزالی کشیده است مقدار دو نیم سپاره و حزیانی و حوزکافی بخواند

و سے فرمود بعد از نماز باعد سورہ یسین و بعد از ظهر تا ارسلنا و بعد العصر تا افتحا و
 بعد المغرب سورہ واقعه و بعد المشرق سورہ الملک بخواند و سے فرمود بعد هر فرضے
 این دعا بخواند اللهم لك الحمد اذ انت رب خلقتي ولم اكن شيئا و رزقتني
 ولم اسلك ثيبا و علمتني و علم اعلم شيئا رب الخاطبت نفسي و ارتكبت المعاصي
 و انا مقرب بل بولي فان غفرتني فلو يقض من الملك شيئا و ان عدت بطني او
 يزيد في سلطانك شيئا تجد من تعذب بشيري و لا اجل من يرجمني عذابي
 فيعز نيك و جلالي ان تغفر لي و تقرب الي و تقرب الي انت التواب الرحيم
 و عمل علي خير خلقه محمد و آله اجمعين و بروايتي آمده است هر كه بدین دعا
 سه روز نیت کند ختم کار او بر سه روزت یا شش روز سے فرمود هر كه بعد هر فرضے آیت
 الكرسي متصل بخواند روح تعالی جان او سهی و اسط ملك الموت قبض کند و
 سے فرمود هر كه بعد هر فرضے بخواند اللهم مالك الملك تا بغیر حساب بخواند حق
 جل و علی زمین این بنده را قضا کند چوں وقت تہجد و رکید نماز تہجد بگذارد و در
 خیایے نوب که تہجد سنت مؤکده است و آن دو آئزده رکعت است ایست سلا
 سلطان المشايخ سے فرمود تہجد از سجود است و سجود اندک خفتن است التہجد
 ریح الہجود است یعنی چوں خواب بگیرد و تکلف خود را بنماز گذاردن بیدار دارد
 و سے فرمود کہ شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین قدس سرہ و در دو آئزده رکعت
 نماز تہجد قرأت بشکل فرمود سے در رکعت اول بعد فاتحہ آیت الكرسي و اخلص
 سہ بار در دوم اسن الرسول و اخلص سبع بار و اورا شیخ شیوخ العالم شہاب الدین
 سہ روزی در ہر روز رکعت آیت الكرسي است تا ما سلطان المشايخ فرمود
 کہ مرا شیخ شیوخ العالم فرید الحق والدین فرمودہ است کہ در دوم رکعت اسن الرسول
 بخوان کہ من ہم بخوانم و در بیداری شب اختلافت بعضی مشایخ اول شب
 بیدار بودہ اند و نصف آخرین و خواب شدہ اند براسے دفع ملال تا خواب مزاجم
 اوقات ورود شود و بعضی مشایخ اول شب خواب کرده اند چوں نصف شب

مے فرمود کہ شیخ سیدف الدین ماجری رفته اسد علیہ چوں یک شلث شب
 گذشتے بیدار شد سے امام و مؤذن حاضر مے بودند نماز خفتن بگذرد سے بعد
 نختے تا صبح بیدار بودے و طریقہ مستحسن شیخ قطب الدین مشور حلیفہ سلطان
 المشایخ در بیداری شب ہمیں بود و بعضے از سلت ہم شب بیدار بودہ اند تا
 چہل کس از تابعین بوضوے نماز خفتن نماز بامداد گذردہ اند چنانکہ امام عظیم
 ابو حلیفہ و سعید شیب و فضیل عیاض رضی اللہ عنہم سلطان المشایخ
 مے فرمود در سجدے کہ این بزرگان مشغول مے شدند تا صبح شب بیدار مے
 بودند چوں وقت آمدن مؤذن شد مے خود را خفته میساختند و بخط مبارک
 سلطان المشایخ قدس سرہ نوشته دیدہ ام قال یٰ اَبی بکرٍ مَتَى تَنْ تَوَقَّالَ تَنْ
 اَوَّلَ اللَّيْلِ وَقَالَ اِبْرَاهِيْمُ تَنْ تَوَقَّالَ مِنْ اٰخِرِ اللَّيْلِ وَقَالَ اِبْرَاهِيْمُ تَنْ تَوَقَّالَ
 وَقَالَ اِبْرَاهِيْمُ تَنْ تَوَقَّالَ بِالْغُرِّ الْغُرِّ لِحَدِّ رَمِيْنِ الْفَوَاتِ اَبْرَاهِيْمُ تَنْ تَوَقَّالَ اَنْقَلَبَ و نِيْرَ بَقَلَمِ
 مبارک آورده یارب قائم مشکور یارب نایم مغفوری المتبی استغفر لاجیه و
 نایم فیت کرہا و یغفر لذلک و سلطان المشایخ بجانب امیر خسرو و جم اسد
 قلم مبارک آورده بعد از مخالطت جوارح اشتغال با موزامرضیہ شرع اجتناب
 نماید و در اعانت اوقات ہم کوشد و عمر عزیز را کہ سبب تحصیل کل مرادات است
 غنیمت شمرد و روزگار را بطلالت مصروف نارد و اندک گتہ در بیان او را در بطنه و
 سلطان المشایخ قاس مده مے فرمودہ کہ پیش از صبح دو رکعت نماز کن در
 رکعت اول سفت بار فاتحه بعد آن یکبار قل یا ایہا الکافرون و در دوم سفت
 بار فاتحه بعد آن یکبار خلاص بخواند بعد از سلام وہ بار سبحان اللہ و وہ بار
 مَا شَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَاءَ لَمْ يَكُنْ اَشْهَدُ اَنَّ اللّٰهَ فُكَّ اَحَادٍ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٰى اِحْتِ
 اَجَلِ شَيْءٍ عَدَدًا و وہ بار رور و وہ بار استغفار و وہ بار یا اِحیی یا قیوم یا ذا الجلال و الاکرام
 بگوید بعد نشیند سر بر منہ کند و دستها بلند بردارد و بگوید یا اِحیی
 الواحیم بعد ہ سر بسجده نہد و بار اعشیا یا غیاثا استغفرین بگوید

مکتبہ

بہر جمع کہ بگذارد بکفایت رسد قاما در روز جمعہ بعد از نماز بامداد را غنیمت سے شمر فرماید
 دست از اشتغال دنیا سے و اشتغال بعضی سلف روز جمعہ و شب جمعہ طعام نخورد
 تا بجلی بچون مشغول سے شدند و اول بدعت کہ بعد نقل حضرت رسالت صلی اللہ
 علیہ وسلم پیدا شد بیگاہ رفتن در مسجد جمعہ بود سلطان المشایخ قدس سرہ
 در اوائل روز جمعہ یعنی اشراق در مسجد کبیر کبری میرفتند چون وقت نماز جمعہ
 در آمد غسل سے کردند باز در مسجد سے آمدند و سے فرمودند ہر کہ روز جمعہ ہفتا
 بار بعد از نماز جمعہ بگوید اغثنی بھول اللہ عن صامک و بطاعتک عن
 معصیتک و بفضلك عن سواک یہی محتک یا ارحم الراحمین حق جل و علا
 اور محتاج خلق نگرداناد امیر حسن رحمۃ اللہ علیہ بعد دست سلطان المشایخ
 عرفہ داشت کرد کہ در تارفتن جمعہ تا ویلے آمدہ است فرمود کہ بیج تا ویلے نسید
 مگر کسی کہ بندہ یا مسافر یا مریض باشد اما آنکہ بتواند کہ برود نزد قوی سخت
 دے باشد آنکہ فرمود اگر کسی یک جمعہ نماز و یک نقطہ سیاہ بر دل او
 پیای شود و اگر دو جمعہ نزد نقطہ سیاہ پیای شود و اگر سہ جمعہ نزد تمام دل او
 سیاہ شود نفوذ یافتہ منہا و سے فرمود کہ شیخ شیعہ العالم فرید الحق والدین
 قدس سرہ ہر روز غسل کرد سے و بعضی روایت سے گفت کہ چو بوقت نماز غسل
 کرد سے و سے فرمود سہ چیز کہ شیخ کبیر فرید الحق والدین را میرشد من سے توأم
 کرد اول آنکہ ہر روز غسل کرد سے دوم آنکہ جو ارے خرید سے سیدم آنکہ سحر شود
 و من ابنتہ میخوم و سے فرمود کہ در حدیث است بہر ساعت از شب جمعہ
 و روز جمعہ بقتصد ہزار روز خیر را سے بخشند و نیز و سہا نیست ہر کہ در آن
 ساعت چیزی سے از خدا نخواہد بیاید بعضی گفته اند آنوقت اقامت جمعہ است
 و بعضی گفته اند بعد العصر عند الغروب است و اعم المؤمنین تعالیٰ شہ رضی اللہ
 عنہما کسی را یقین کرد سے کہ روز جمعہ بوقت الغروب مرا خیر کنی یہی کہ وقت
 غروب شد سے خیر بگردند مشغول شد سے و بجز مبارک سلطان المشایخ

باب ہفتم

۳۸۷

نوشته دیده ام هر که در شب دو شنبه دو رکعت صلوات السعادت بگذارد
 سه گزید خیرت نشود در هر رکعتی بعد فاتحه آیته الکرسی یکبار و اخلاص سه بار بخواند
 بعد از سلام ده بار درود و چهار استغفار و نیز خط مبارک حضرت سلطان
 المشایخ نوشته دیده ام که اول روز از ماه این دعا بخواند اللهم لك الحمد
 على اوليائك ونعمائك مثل ما حمدت بشا به نفسك ومثل ما حمدك بخلقنا
 مدون انن ين اخذ ذكركم الله وجلت قلوبهم والعابرون على ما اصابهم
 ولاقيموا لصلواته وعمار زقناهم بينفقون واستغفر لك مثل ما
 استغفر لك المستغفرون الذين اذا فعلوا فاحشة وظلموا انفسهم
 ذكروا الله فاستغفر لذنوبهم ومن يغفر لذنوب الله والتوب اليك
 مثل ما تاب جميع التوابين الذين جعلت توبتهم مقبولة وعلاصمة
 لنعما تهم واقل في من كل سوء يا غياث المستغيثين ومن كل مكرب
 يا من يجيب المضطربين اذا رجاك واكشف الشوائع وانت القادر
 على كل شيء ما اتا فيه من الهموم والغموم انك انت الغفور الرحيم
 درين سوا طهيت کند اگر هر روز بتواند عشره بار بخواند و سه فرمود که روز چهارم
 آخريں ماه صفر قوی باریکت است هر که هست درين روز پانچمے تواند
 طعام مے کند و چیزے از خود جدا مے کند بفقرا میدهد و خوش مے باشد و
 مے فرمود که تولد این طبیعت ہمدريں روز است و مے فرمود کہ بیست و پنج
 روزہ ماه رجب بدار و نعتے کہ در شب معراج رسول صلی اللہ علیہ وسلم
 لا وادہ اندازاں نصیبے یابد و وصیت فرمودے یا از زادداشتن روزہ
 رجب و مے فرمود ہر کہ ہزار بار این استغفار بگوید در ماه رجب در کلمات
 قدسید آمدہ است حق تعالی مے فرماید از راه کرم اگر او را شیاء زم نشت برت
 یعنی پروردگار او نیاشم سہ بار فرمودہ است استغفار نیست استغفر اللہ
 ذلجاول والا کلا من جميع التوب والا نام و مے فرمود در تمام روزہ رجب

در غایت جمع رغیب است وہی العطار الکثیر و سلطان المشایخ این نماز صحیح
 اور اگر سے وقتے این نماز بگذارد و ہو بعایت گرم بود چنانکہ ہم در نماز پیر این
 از خود جمیر آری حضرت سلطان المشایخ بعایت تشریح چون از نماز قارخ
 گشت و رگوشند رفت آن پیر این بدشید و بمولانا شہاب الدین امام عطا
 کرد این دولت در آن شب بد و رسید بعدہ تجرید و وضو کرد و نماز خفتن بگذارد
 و سے فرمود درین ماہ نماز خواجہ اولیس قرنی رضی اللہ عنہ بگذارد و در عیون و چہارم
 پنجم و یاسیزدہم و چہار دہم و پانزدہم بعدہ و در فضیلت این نماز سبب فرمود و حکایت
 کرد کہ در مدرسہ بغدادی دانشمندے بود ہر سالہ کہ از و سے پرسیدند جواب
 شافی گفتے در مباحثہ بعبارت دانشمندانہ در آمدے از حال تعلیم او
 استکشاف کردند گفت سن زچ خواندہ ام و شاگردی بیچکس نکردہ ام چون
 بزرگ شدم وقتے نماز خواجہ اولیس قرنی گذاردم و دعا کردم کہ الہی سن
 بکبر سن رسیدم و بیچ تعلیے نکردم مرا علیے کرامت کن حق تعالی برکت این
 نماز در علم بر من کشا و تا در ہر مسئلہ کہ سخن اقدس شارح شوم و بخونی
 تمام کنم و سے فرمود کہ در ماہ رجب نماز سے آمدہ است بر سے درازی
 عمر درین محل حکایت فرمود کہ سن از مولانا نظام الدین پسر شیخ
 ضیاء الدین پانی تہی شنیدہ ام کہ شیخ بدر الدین غزنوی ہر سال این
 نماز گزارد سے پرسیدند امسال چرا این نماز گذارد سے فرمود از عمر
 چیز سے نامندہ است ہمدان سال بر حمت حق پیوست و رسول صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم فرمودہ است ہر کہ در آخر رجب این نماز بگذارد مطلوب
 او مزید عمر باشد بیا بد نماز اینست دو از وہ رکعت بسہ سلام در ہر رکعتے
 بعد فاتحہ آیت الکرسی یکبار و اخلاص سہ بار و بعد سلام وہ بار این دعا
 بخواند یا اجل من محلی جلیس و یا اعز من کل عنین یا احسن خیر من
 کل احسن انت ربی لا رب لی سواک یا شہیاست المستفتین

وَرَجَاهُ اعْتَنِي بِفَضْلِكَ وَمَلَّ فِي عَمْرٍ هِيَ مَلَّ اَطْوَى نِيْلًا وَاَعْطَى مِنْ
 لَدُنْكَ عَمْرًا فِي رِضَاكَ بِرُحْمَتِكَ يَا كَرِيمًا وَهَبْ سُلْطَانَ الْمَشَاجِجِ
 سے فرمود کہ مشایخ در ماہ رمضان در نماز تراویح این تسبیحات سے گفتہ سے در
 اول تراویح کلمہ شہادت شد بار و در دوم درود شد بار و در سوم سبحان اللہ
 و الحمد للہ تا آخر شد بار و در چہارم سبحان اللہ و بحمْد اللہ العظیم و بحمْد
 سہ بار و در پنجم تراویح استغفر اللہ الکریم لذل الذی الازھوا فی حقہ لقیس و ہذا الذی انزل
 تا آخر شد بار و حضرت مولانا حسام الدین ملتانی رحمۃ اللہ علیہ کہ خلیفہ سلطان
 المشایخ بود در شہدائے ماہ رمضان و تراویح ختم کرد سے یار سے از یاران
 در یک ختم با او موافقت نمود بعدہ آں یار چوں بمصاحبت قاضی محی الدین
 کاشانی بخدمت سلطان المشایخ پیوست بعد پاسے بوس عرض داشت
 کہ در یک ختم در تراویح موافقت مولانا حسام الدین شنودم فرمود کہ یک ختم در
 تراویح سنت است اما پیش من سورہ اخلاص میخوانند بنا بر آن کہ فردا سے
 قیامت خلق گروہ گروہ خواهند شد آنا تک حج کردہ اندیک گروہ آنا تکہ غیر کردہ
 اندیک گروہ آنا تکہ در تراویح ختم کردہ اندیک گروہ من میخوانم کہ فردا سے قیامت
 در گروہ شیخ کبیر قدس سرہ یا ششم پیش شیخ من در تراویح سورہ اخلاص میخوانند
 پیش من ہماں سے خوانند وقتے مردے در جماعت خانہ سلطان المشایخ
 ہر دو ہلی آمدیدیں نیت کہ در تراویح ختم کنند بخدمت سلطان المشایخ
 عرض داشت کہ فرمود کہ تو دانی بعدہ فرمود اگر خواہم گفت لمن ترک
 سنت باشد ظاہر ساکت شد من تا وقت عشا شد چوں خواست
 کہ تراویح بگذارد بعدہ از آنکہ ختم آتا ترک بستہ شد من سازا قطعہ کرد
 سلطان المشایخ فرمود کہ مولانا اخلاص را باش و سے فرمود چنان
 در تراویح سنت است از سلطان المشایخ پرسیدند کہ ایسے
 سنت رسول است یا سنت صحابہ فرمود کہ سنت صحابہ است

رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بروایت سنہ شب گذارده اند و بروایتی یک
شب امامت است این سنت عمر خطاب رضی اللہ عنہ در عہد خلافت خود کوفہ
است یکے پر سیاہت صحابہ با سنت گویند فرمود در مذہب ما گویند فاما امام شافعی
بہیں سنت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را سنت میگویند و سے فرمود امام
اعظم در ماہ رمضان شصت ختم کر و سنتی اور تراویح وی در روز بعد از آن فرمود
کہ او پہل سال نماز با دعا و بوضوے نماز خفتن گذارده انگاہ بر لفظ مبارک را ند
کہ چندین علماء و دانشمندان یوہ اندیچ کس دانکہ بوہ اندایں صیت کہ باقی
یہاں از حسن معاملہ است و این حیات منویست آساں نے تو اں یافت
شعبی و جنید کہ یوہ اند و ہم دانکہ کہ سے بر تر بوہ اندایں ہمہ حسن معاملہ
است بعد فرمود و رویشے در خانقاہ شیخ جنید بغدادی آمد قدس سرہ مگر شب
غره ماہ رمضان یوہ آل درویش التماس نمود کہ نماز تراویح را من امامت کنم
شیخ او را خصمت فرمود و تعرض در سنتی شب سنتی ختم کرو شیخ فرمود ہر شب یک
گردہ نان و یک کوزہ آب و حجرہ او نہادند القصدہ چون سنتی شب تراویح بگذارد
روز عید شیخ او را دلخ کردہ بازگشت چون او برفت و حجرہ او بخص کردنتی
گردہ سلامت یافتہ ہاں یک کوزہ آب ہر شب خوردہ بوہ دیگر عرض سے
افتہ یار سے بودن یاران اعلیٰ حضرت سلطان المشائخ قدس سرہ
الغزیر پیغواست در عشرہ آخر رمضان اعتکاف نشیند او موافقت قاضی
محی الدین کاشانی بخیرت حضرت سلطان المشائخ آمد و میں باب عرضدا
کرد سلطان المشائخ فرمود اعتکاف در عشرہ آخر رمضان سنت موکدہ است
پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در عشرہ آخر رمضان معتکف شدہ سے یک سال
در غزالبو و سبب این اعتکاف از حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
فوت شدہ در رمضان دیگر آثار قضا کر و سنت روز معتکف شدہ تا ما بعضے مشائخ
مہربان ترا فرمودہ نہ سے بنا بر آنکہ درویش و اعتکاف ہر و مشہور و شہرت آفتے

قوی است در پیش ہم در خانہ خویش مشغول باشد و تصور کند سن ہنگام
تکلمہ در بیان صلواتہ سلطان المشلیح قدس سرہ سے فرمود آنچه مصطفیٰ
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گذارده است بر سہ نوع است یا موع آنست کہ تعاقب
بوقت دارد و یک موع آنست کہ تعلق بسبب دارد و یک موع آنست کہ تعلق نہ تو
دارد و نہ بسبب کہ تعلق بوقت دارد و اما محمد غزالی طیب اللہ
شراہ در احیاء آورده است آن تکرار است نماز کے کہ در روزناست ہشت نماز
است و نماز کے کہ در ہر سال است آن چہار نماز است اما نماز کے کہ در
ہر روزناست ہشت نماز است پنج فریضہ است ششم نماز چاشت ہفتم بیست
رکعت نماز بعد از شام ہشتم نماز تہجد اما نماز کے کہ در ہفتہ است ہر روز کے را
نماز کے آمدہ است اما نماز کے کہ در ہر ماہ است آن بیست رکعت است
کہ مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در غرہ ہر ماہ ہے گذارده است اما نماز کے
کہ در ہر سال است آن چہار نماز است دو نماز عید بسوم نماز تراویح چہارم
نماز براقہ ہمہ نماز کے بود کہ تعلق بوقت دارد اما نماز کے کہ تعلق نہ بسبب
دارد نہ بوقت آن نماز تسبیح است ہر وقت کہ خواہد بگذارد امیر حسن رحمۃ اللہ
علیہ مے نویسد کہ درین عید انھی بسبب باران بیشتر خلق فتوانست رسید
درین باب بخدمت سلطان المشلیح عرض داشت کرد اگر روز عید بمانے
نماز میسر نشود و روایا شد کہ دوم روز بگذارد فرمود کہ آرسے درین عید اگر
یسر نشود دوم روز بگذارد و ایسا شد سیکوم روز ہم اما در عید فطر اگر روز عید
یسر نشود دوم روز بگذارد انکلاہ بر لفظ مبارک راند کہ مراد درین عید خاطر
بود کہ اگر باران بیشتر شو و چنانکہ تنواس گذارد دوم روز بگذایم اما حق تعالی
میسر گردانید و سے فرمود باید کہ سو گتہ نماز بجاہت باشد کہ در عید انبیا
پیشینہ بیچ جاسے نماز روانی بود مگر مسجد عید رسول صلی اللہ علیہ وآلہ
وسلم این میسر شد ہر جا کہ ہست بگذارد بعد و درین باب غلو فرمود کہ

ہفت

اگر مثلاً ویس باشد هم در جماعت باشد و بجز مبارک سلطان المشایخ
نوشتہ دیدہ ام قال النبی صلی علیہ السلام امر فی جبرئیل علیہ السلام بالصلوٰۃ
فی الجماعۃ حتی خفت أن لا تقبل صلواتی الا جماعۃ قال اللہ اذ فی صرت
تعلی ثلاث سنۃ لم اقبل تکلمت الجماعۃ لیکلۃ بجماعۃ فاحتدمت بکمال الیکلۃ
از سلطان المشایخ سوال کردند کہ بی اداسے فرایض کہ جاسے بدل
کے کتنے حکمت چہیست فرمود امام خود اگر جاسے بدل نکلند کراہیت باشد و اگر
مقتدی جاسے بدل نکلن کراہیت نباشد فاما بہتر آن باشد کہ بدل کند انکس
فرمود چوں خواهد کہ جاسے بدل کند بجانب چپاسے خود باید رفت تا مقابله
راستہ سے قبلہ باشد و نیز از سلطان المشایخ سوال کردند کہ در نماز بر سر
سر و رکعت تسمیہ یا پدگفت و یا بر سر سورہ فرمود کہ امام اعظم رضی اللہ عنہ در
رکعت اول یکبار تسمیہ گوید بر خواتیمہ و یکبار بر سر ہر رکعت و بعضے بر سر
سر سورت مے گویند بعدہ فرمود کہ یا امام اعظم سفیان ثوری و یک بزرگ دیگر
مذہبی گونہ شد وقتے در جمے بکجا شدہ سفیان ثوری و یک بزرگ دیگر امام اعظم
سوال کردند کہ صلے تسمیہ کے گوید بر سر ہر رکعت و یا بر سر سورہ و چند بار بگویند
مقصود ایشان آن بود کہ اگر تہی خواهد کرد خواہد گفت کہ گوید جاسے در تہ تسمیہ
سواختہ بکنہ الغرض چوں ایشان سوال کردند از کمال علی کہ در امام اعظم بود
و نگاہداشت ادب فرمود یکبار گوید بر سر حرف سلطان المشایخ فرمود
کہ مقصود امام اعظم ہاں حکم او بود ایشان ہر گونہ کہ خواہند تصور کنند
خواہ بر سر سورہ خواہ بر سر رکعت بعدہ فرمود مقتدی را سے باید کہ در ہر
رکعتے فاتحہ بخواند و تسمیہ گوید و سن نمیشود خوانم بر سر حرف عرضداشت کردند
کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمودہ است کسین قرآن خلف الامم بقنہ
الکفایت فرمود اگر نظر در نبیہت مے کنم و عید لاحق میشود و اگر در سر نظر میکنم
کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ السلام فرمودہ است لا صلواتی لمن لم یقرأ القرآن فاتحۃ حمد و جوا ان

صلوة سے یا ہم نہیں و عید کا محل باید کرد و فاتحہ باید خواند تا با جماع جواز صلوة باشد و الا
 خن بالا حوط و الخروج من الخلاف اولی و میفرمود کہ نماز اول حضور راست
 که انچه مصلی میخواند معانی آن بر دل بگذراند بعد از آن فرمود کہ عید سے از مردان
 شیخ الاسلام بہاؤ الدین ذکر یا قدس باشد سرہ کہ اور حسن افغان گفتہ سے
 صاحب ولایت بود در غایت بزرگی وقتہ این حسن افغان در کوئے سے
 گذشت ہسجد سے رسید مؤذن تکبیر گفت امام پیش رفت خلق بجماعت پیوست
 خواجہ حسن نیز در آمد و واقفہ کرد چون نماز تمام شد و خلق باز گذشت خواجہ حسن
 آہستہ نزدیک امام آمد و گفت اسے خواجہ تو در نماز شروع کردی و من
 پیوستم و تو ازینجا بدلی رفتی بروگان خریدی و باز گشتی دایں بروہ در خطا
 بروہی آرا بخا باز بگفتان آمدی من و نبال تو سرگشتہ شدہ سے گشتم آخیر
 چہ نماز است و کاتب مروی بخبر بہا کہ سلطان المشایخ نوشتہ دیدہ است
 و قلبہ بید نہ دون قلبہ فہو داخل تحت قولہ فی اللصیلین و المصلی بید نہ
 و قلبہ فہو داخل تحت قولہ قن فلیم المؤمنون و ان السلف بجر ہون الرجل فی
 صلواتہ فان اتھا اغہ و امنہ الوعظ قال ابو القاسم من تھاون تھاون بالزوم
 نحو قب بجر مان السنن و من تھاون بالسنن نحو قب بجر مان الضرایض و من
 تھاون بالفرایض نحو قب بجر مان التوحید قال ابن المبارک
 الا داب من ثلثی العلم لان بالعلم یوقر و بالا داب یقرب و ما معنی ان
 الزکوع و احدی و السبحی و صبحی تان قال الزکوع ادعا الصبر و یت و السبحی
 تان شایعہ و لا یمنین فی السبحی اشارۃ الی الخلق و المومنین
 فالاشادت بالصبیۃ الاولی الی الخلق منہا خلقکم و الثانیۃ الی الموت و فیہا
 لعینکم و عید رفع الراس الی البعث و منہا لجمہ تارۃ اخری و صف النور سبحی
 فلیسط یدہ و رفع عجزتہ و خوی و قال صکن ارا یونہا رسول اللہ صلی علیہ و آلیہ
 و سلم من ما بین یدہ و وجہہ من الهواء و منہا لجمہ تارۃ اخری و صف النور سبحی

بعده فرمود کہ روا باشد زیرا کہ مصطفیٰ اصلی السلام برنجاشی پہچنان گذارودہ است
 اور در نصیبت مرودہ بود و امام شافعی ایندنی جائز میدارد اگر حضور سے از نصیبت مثلاً
 دستے و یا انگشتے موجود باشد بر آن ہم نماز بگذارد از نصیبت ایندنی حکایت شیخ
 جلال الدین تیریزی افتاد فرمود چون شیخ نجم الدین صفری را کہ شیخ الاسلام
 دہلی بودا و تقاریر سے افتاد و او چنان انگشت کہ شیخ جلال الدین را جانب ہندوستان
 رواں کرد و الغرض چون شیخ جلال الدین را جانب ہندوستان رواں کروندا و
 در بد اول رسید یکروز برب آب سوتہ نشستہ بود و بر خاست و سجید و وضو کرد
 و حاضر را گفت بیائید تا بر جنازہ شیخ الاسلام دہلی نماز کنیم بعد گذاردن نماز
 رونے سوئے حاضر آورد و گفت کہ اگر شیخ الاسلام دہلی ما را از شہر بیرون
 کرد شیخ ما و از چہاں بیرون کردے فرمود کہ نماز نیست بہت تحاقطت نفس
 سے گذارید و این نیست ہر وقت کہ مردم از خانہ بیرون آید باید کہ دو گانہ بگذارد
 و بیرون آید تا بلا سے کہ در راہ باشد حق تعالی ازاں نگاہ دارد و ہر گاہ کہ در خانہ
 و آید ہم دو گانہ بگذارد تا ہر بلا سے کہ از خانہ فیذ حق تعالی ازاں نگاہ دارد و در
 دو گانہ ہائیں و سلامتی بسیار است بعد ازاں فرمود اگر کسی را این دو گانہ ہا
 گذاردہ نشود بوقت بیرون آمدن و درون آمدن ایتہ الکرسی بخواند چہاں عمل
 حاصل شود و اگر ایتہ الکرسی بخواند این کلمہ گوید سبحان اللہ وبحمیل اللہ و لا الہ
 الا اللہ واللہ اکبر و لا حول و لا قوت الا باللہ العلی العظیم ہم تمام است و اگر
 کسی در اوقات مکروبہ و مسجد و آید و الشاحت تحیت مسجد تواند گذارد ہمیں چہاں
 کلہ بگوید غرض حاصل شود بعدہ رو سے مبارک سو سے حاضران کرد و فرمود
 ہر کہ بود کمن عمل بقامے رسید اگر چہ فیض نازل است اما جدہ اجتہاد باید
 کرد و نگاہ این بیت بر لفظ مبارک را ندسہ گر چہ ایزد بہ ہدایت دیں و بندہ
 را اجتہاد باید کرد و نامہ کال ہجرت خواری خواند و ہم از خجاسو او باید کرد و بخط
 مبارک سلطانات المشائخ نوشتہ دیدہ ام کال عمیقہ ویشی فی الصلوٰۃ

ای یلزم یلزم الیہ الشہای بین مسجدین ایضاً و فیہما الارض و ذلک فی
التطویع وقت کبر سن قال الحکیم سنائی فی بیان الصلوٰۃ قصیدہ

<p>پردہ غنم ساز تکشاید + + بادہ گرد رشی ز جام فلک شکم از ناں پرست پشت از آب تا نمازت بطوح سپد یزد + تو زوی براسے جاسے نماز ہر چہ جزیں از وہ سارت کن گوش گیسرد برون آرد باز ہمہ و جنب حق جنابت تست کے شوی در سرکالا اللہ یا ہمہ کام خویش باز آئی مسجد و صدق صد قیام از رو ورنہ ہاشد خشوع نیست نماز دیو بر سلبتاش کتد با تری</p>	<p>بناہ تا از حدت یرون ناید پائے اگر بر شہی بسام فلک تا ت چون خردین مقام خراب کے ترا حق ز لطف برگیسرد + سگ ز دم جاسے خود بیو بد باز ہر چہ جسے حق بسوز غارت کن ورنہ ابلیس از ورون نماز گر چہ پاک است ہر چہ بابت تست تا بجا روب لا شرو ملی راہ + چون تبا صدق و تمساز آئی یک سلا سے دو صد سلام از رو از خشوع دل است مغز نماز ورنہ ہاشد خشوع و وسازی</p>
--	--

تکلمہ در بیان صوم سلطان المشایخ قدس اللہ سرہ العزیز فرمود کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ است من صام ذلک من صام ولذا فطر
 و حدیث دیگر فرمودہ است من صام الذلک من صام فلیقت علیہ جہنم صکلاً
 و عقل تسعین تطبیق میان این دو حدیث چگونه باشد فرمودند کہ صام
 و لا فطر معنی چینیہا باشد ہر کہ پیوستہ روزہ دارو یا آن پخروز ہم عیدین
 و سکہ روز تشریق گوئی نہ روزہ داشتہ و نہ افطار کردہ و ہر کہ پیوستہ روزہ
 دارو و آن پخروز افطار کرد و ترخ پچنین تنگہ بشود عقد نو گرفت معنی آن
 باشد کہ در وترخ اورا جاسے نباشد و نہ فرمود در حدیث آمدہ است

و مٹو کر دم چپا سے حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بایستادیم چون
 رسول علیہ السلام تحریر خواست بست من از مقام خود پس ترا آدم مصطفیٰ
 علیہ السلام نماز شکست دست من بگرفت و برابر خود بایستادانید و در نماز شروع
 کرد باز از جاسے خود پس ترا دم بیدہ حضرت رسالت علیہ السلام فرمود و چرا
 پس میروی گفتیم چرا چہ زہرہ کہ بنا بر رسول رب العالمین بایستم رسول را
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم من اوب من خوش آمد در حق من دعا کرد اللهم فقہ فی
 الدین و از سلطان المشایخ سوال کردند کہ اگر کسی نماز نقل سے گزارد و بر
 میرسد صلی ترک نماز سے کرد و بدو مشغول سے شو و چکونہ باشد فرمود نماز خود
 تمام باید کرد باز عرضداشت کسیکہ نقل سے گزارا بہا سے ثواب و دریافت
 سعادت سے گزارد و درین میاں اگر پیر او در رسد و او را در قدیموس
 پیر سعاد تھا بسیار است و اعتقاد مریدان است کہ این ثواب صد بار بہ انرا
 ثواب باشد فرمود کہ حکم شرع بچھاں است و از سلطان المشایخ درویشی
 سوال کرد کہ علماء سے دیں و ایمنہ اسلام سے گویند سنن روایت و واجب و
 نقل کلمات خرافیض اند و جبہ این تکلیل و برین دعوی دلیل چیست فرمود
 کہ معظم مقصود از صلوات ذکر حق است اقم الصلوة لذن کوی فاسعوا لے
 ذکر اللہ ذکر یا حضور دل سے باید لا صلوة الا بحضور القلب و حضور
 سے انرا دل تا آخر معتبر است پس باید کہ مرو بانڈیشہ کہ درین دو رکعت فریضہ
 نماز باید اوجہ مقدار بحضور بود اندیشید و فرض کرد بقدر یک رکعت حاضر بود
 و بقدر یک رکعت غافل بہ نقل کہ بعد انراں بگذار و حضور خویش در آن تفقد تھا
 و بعداں مقدار ہر جو کم انراں بیند و در تلوخ بیفراید تا انگاہ کہ راست آید قاضی
 محی الدین کاشانی رحمت اللہ علیہ عرضداشت کردینرگے در کتاب چینیں آورہ
 است کہ مردم ہمشیا یہ نقل کہ سے گزارد سے باید کہ نیت قضا سے خواہیت کن
 و اگر بیچ فائیت مستقر باشد تمکل است کہ فائیت بودہ باش کہ علم او بعداں غیر سد

در دو گانه نیت تکمیلی فوجی که ترقی را بر ویست بگذار دو هر چهار گانه نیت اول طهری
 که خدایه را بر ویست و همچنین حصر و عشا و ازینجا که گفته شد در همه رکعتها فاتحه و سوره
 بخواند و مغرب و وتر نیز در چهار گانه نقل می توان کرد و در هر رکعت تسبیح و تسمیه و سجده
 آورد و در وقت نماز کذاک اقامت نماید و تسبیح و تسمیه و نقل مطلق و داخل موقت را شامل
 است شریح اشراق و تحیة و فسو و تحیة مسجد موقت این بوقت مسیوم مستند به ملائم
 این نوع هم مراد باشد یا نه سلطان المشایخ فرمودند باشد چه این صفت
 و این قید منافی نقل نیست هر چه نقل است در قضایای قوائت شاید مضمون گردد
 و نه فرمودند پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است هر کراست پیش آید و ندانند که
 خیر او در ترک آنست و یا و ارقام آن دو رکعت نماز استخاره بگذار دو رکعت
 اول بعد فاتحه قل یا ایها الکافرون و در رکعت دوم بعد فاتحه قل هو الله احد بخواند
 این را اثر بسیار است و استخاره که وقت اشراق می گذارند بدان بسنده نباید
 کرد و ملائم این حکایت فرمودند بزرگ در سفر از خادم آب خواست تا بخورد و نیت
 آن آب خوردن استخاره گذارد و رخصت نیافت خادم را گفت که این آب
 نخواهم خورد خادم گفت آنجا آب دشواری دارد و کورت دیگر استخاره گذارد هم
 رخصت نیافت آن آب را بخت مار و بچه ازاں آب بیرون افتاد و می
 فرمود استخاره که روزی می گذارند براس خیریت آن روز است هر چه هم می
 گذارند براس خیریت آن هفته روز عید هم می گذارند براس خیریت
 سال و سلطان المشایخ بجانب امیر خسرو رحمة الله علیه نوشته است اگر در
 ضمیر انشراحه یا در بر سینه انشراح رود که در آن طریق اصله معتبر است و در
 محل کار استخاره را تقدیم نماید و می فرمود در سفر چون بمنزله رسید نخست در
 مسجد جمع باید رفت پیش محراب و گانه بگذار و بعد جاسی فرود آید و رکعت
 نماز بار و احوال او رو پدید آید است در هر رکعت بعد فاتحه چهار
 قل بخواند و می فرمود بعضی نماز جنازه غایب می گذارند